

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

CENTRUM BIOLOGIE, GEOVĚD A ENVIGOGIKY

**Vývoj sídla Nové Sedlo od počátku 20. století
do současnosti**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Machulka

Geografie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marie Novotná, Csc.

Plzeň, 2018

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2018

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Marii Novotné, CSc. za odborné vedení a cenné rady a připomínky.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jiří MACHULKA**
Osobní číslo: **P14B0092P**
Studijní program: **B1001 Přírodovědná studia**
Studijní obor: **Geografie se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Vývoj sídla Nové Sedlo od počátku 20. století do současnosti**
Zadávací katedra: **Centrum biologie, geověd a envigogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Seznámení se s tématem a vytvoření konceptu práce.
2. Stanovení cílů a hypotéz.
3. Rozbor literatury a popsání teoretických východisek práce.
4. Zpracování metodického postupu řešení bakalářského úkolu.
5. Získání datových podkladů a vytvoření využitelných dat.
6. Analyzování vytvořených dat.
7. Interpretace výsledků, srovnání jich s jinými studiemi, potvrzení nebo vyvrácení hypotézy.
8. Závěr.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: **30-50 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

FIALOVÁ, Ludmila. Dějiny obyvatelstva českých zemí. Praha: Mladá fronta, 1998. 398 s. ISBN 80-204-0720-0.

OUŘEDNÍČEK, Martin ŠPAČKOVÁ, Petra NOVÁK, Jakub. Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Praha: Academia, 2013. 338 s. ISBN 978-80-200-2226-4.

VLASÁK, Vladimír VLASÁKOVÁ, Eva SMETANA, František. 120 let sklárny v Novém Sedle. Nové Sedlo: Avirunion, 1998. 119 s.

VLASÁKOVÁ, Eva VLASÁK, Vladimír. Dějiny města Nového Sedla. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo, 1997. 125 s.

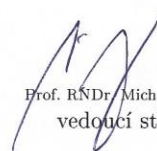
Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Marie Novotná, CSc.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **15. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2018**

RNDr. Miroslav Randa, Ph.D.
děkan

Prof. RNDr. Michal Mergl, CSc.
vedoucí střediska

V Plzni dne 18. prosince 2017

Obsah

Úvod	1
1 Zhodnocení literatury	3
2 Metodika práce	6
3 Geografická charakteristika.....	10
4 Historický vývoj	13
4.1 Historický vývoj sídla.....	13
4.2 Rozvoj průmyslu.....	17
4.2.1 Těžba uhlí.....	17
4.2.2 Sklárna.....	19
5 Demografická analýza	20
5.1 Vývoj počtu obyvatel.....	20
5.2 Pohyb obyvatelstva	22
5.3 Národnostní struktura obyvatel.....	25
5.4 Věková struktura obyvatel	28
5.5 Struktura obyvatel podle vzdělání	32
6 Urbanistický vývoj sídla.....	37
6.1 Využití plochy.....	37
6.2 Vývoj počtu domů	45
Závěr, diskuze.....	48
Zusammenfassung	51
Prameny a literatura.....	52
Seznam map.....	60
Seznam grafů	61
Přílohy	I
Seznam tabulek	I
Seznam fotografií a obrázků	I

Úvod

Nové Sedlo patří mezi obce, jejichž vývoj ovlivnilo několik faktorů. Jedním z nich jsou ložiska nerostných surovin – železné rudy, křemenného písku, kaolínu, ale především hnědého uhlí. Právě těžba uhlí změnila ráz krajiny a zdevastovala téměř celou původní zástavbu. Obec přišla o své historické jádro. V rámci nové výstavby už nikdy nevzniklo jakési centrum – náměstí, kde jsou obchody a kde je soustředěn společenský život. Demolice zástavby způsobila, že někteří majitelé rodinných domů dnes žijí tzv. „na hraně lomu“ (Lázníčková 2007). Přestože bourání domů a veřejných budov změnilo definitivně vzhled obce, dopadla lépe, než některé obce ležící v její bezprostřední blízkosti, které v důsledku těžby úplně zanikly. Patří k nim například Alberov nebo Jehličná. Výstavba sklárny přispěla k nabídce dalších pracovních příležitostí. Do obce přicházeli noví obyvatelé. Původní zemědělská krajina se měnila na ryze industriální lokalitu.

Cílem bakalářské práce je zdokumentovat demografický a urbanistický vývoj sídla Nové Sedlo na Sokolovsku. Podrobněji se věnuji období od počátku 20. století. Toto téma jsem si vybral proto, že v tomto městě bydlím od narození, a tudíž je mi blízké.

Při svém výzkumu se rovněž pokusím odpovědět na tyto otázky:

Jak ovlivnila vývoj sídla jeho poloha?

Jak ovlivnily vývoj sídla historické události 20. století?

Jaký význam měly ve vývoji sídla průmyslové podniky?

Práce je rozčleněna do šesti kapitol. V teoretické části jsou zahrnuty rozbor literatury a metodika práce. V dalších kapitolách jsem se zaměřil na geografickou charakteristiku Nového Sedla. V kapitole o historii obce se zabývám i průmyslovými podniky.

Praktická část obsahuje dvě kapitoly. První z nich je zaměřena na jeden z hlavních cílů celé práce – demografickému vývoji sídla. Změny jsou vyhodnoceny na základě analýzy získaných dat. Sledovány jsou změny v počtu a struktuře obyvatel. Konkrétně jsem se zaměřil na pohyb obyvatel, národnost, věkovou strukturu a vzdělanost.

Druhým cílem bakalářské práce je zhodnocení urbanistického vývoje sídla. Pro zmapování urbanistického vývoje jsou popsány změny ve využití plochy a vývoji počtu domů v sídle Nové Sedlo. Využití plochy je doloženo na základě vektorizace map a jejich porovnání.

Analýza vývoje sídla Nové Sedlo přispěje nejen k mému vlastnímu hlubšímu poznání oblasti, ve kterém žiji, ale může být použita i při výuce o místním regionu. Vzhledem k tomu, že vývoj sídla Nové Sedlo není z hlediska demografického vývoje zpracován, mohla by se práce stát i v tomto směru přínosem.

1 Zhodnocení literatury

Tato práce se zabývá vývojem sídla Nové Sedlo od počátku 20. století do současnosti. Pro pochopení procesu, kterým sídlo v minulosti procházelo, je třeba nejdříve vymezit několik pojmů, které budou v bakalářské práci použity. Mezi tyto pojmy patří obec, město, vesnice a sídlo.

Obec můžeme v obecné rovině rozdělit na města a vesnice. Vilímek (1999) ve své práci uvádí, že obec je nejnižší územněsprávní jednotkou v České republice. Kromě zastavěných ploch je možné do takové územní jednotky zahrnout také prostor lesní, zemědělský, vodní ad. Obec jako „*nejnižší administrativně územní jednotku, která má právní subjektivitu a vlastní orgány správní moci*“, charakterizuje Chalupa (1992). Autor zdůrazňuje, že obec většinou není základní jednotkou osídlení, tudíž nelze zaměňovat výše zmíněné termíny. Majerová (2001) uvádí jako rysy určující obec územní základ, osobní základ a výkon samosprávy. K tomu doplňuje, že obec má přímo ze zákona postavení právnické osoby a v právních vztazích vystupuje svým jménem. Obec jako „*administrativní vymezení základní jednotky veřejné správy, na které je voleno zastupitelstvo a starosta, a která spravuje v samostatné působnosti svoje správní území*“, charakterizuje Perlín (1999).

Definice města se v minulosti několikrát změnila. Po roce 1990, kdy v důsledku pádu komunistického režimu došlo k výrazným změnám územní samosprávy, byly jako města označeny ty obce, kde v minulých letech působily národní výbory II. a III. stupně. O statut města mohla požádat jakákoliv obec a většinou jí bylo vyhověno. Teprve v roce 2000 byl stanoven limit, že městem se může stát pouze ta obec, která má nejméně 3000 obyvatel. Ovšem statut města už žádné obci, která měla obyvatel méně, odebrán nebyl. (Sedláček 2014)

Německý geograf Fridrich Ratzel popisuje město jako „*soustředění lidí a domů pokrývající značnou plochu a zároveň jako místo umístěné v uzlu důležitých obchodních cest*“ (Maryáš, Vystoupil 2004). Autoři Bašovský a Mládek (1985) vymezují město na základě několika kritérií. Mezi nejčastěji používané řadí velikost, počet obyvatel, funkci, vnitřní uspořádání a statut města.

Zjednodušeně lze říci, že vesnicí je vlastně ta obec, která není městem. Přesto existuje několik definic, které vesnici charakterizují. Podle Schwarzové (1966) „*vesnice nebo ves je sídelní útvar střední velikosti asi s 200 až 250 byty a funkcí zejména zemědělskou nebo lesnickou.*“ Votrubec (1980) člení vesnice na malé (do 30 domů a 150 obyvatel), střední

(do 200 domů a do 1000 obyvatel) a velké (nad 200 domů a nad 1000 obyvatel). Chalupa (1986) uvádí, že vesnice je tvořena větším počtem usedlostí. Větší vesnice pak mají nezemědělský charakter, tedy zaměřují se např. na řemeslnickou výrobu, služby apod. Autor Von Blankenburg charakterizoval vesnici jako „*stavebně souvislé sídlo na venkově, jehož obyvatelstvo je z významnější části spjato s půdou, a to tím, že vydělává v zemědělství. Zemědělské obyvatelstvo je v obyvatelstvu vesnice poměrně silně zastoupeno a srovnáno s městským osídlením je počet obyvatel vesnice malý*“ (Votrubec 1980). Jako poslední definici si zmíníme definici od švýcarského geografa Gallussera, který říká, že „*vesnice je prostorový typ, který se jeví jako poměrně uzavřené a hustěji zastavěné skupinové sídlo venkovského prostoru; má poměrně jednotné obyvatelstvo, které je na půdu vázáno těsněji než městské tím, že na půdě žije a má z ní obživu.*“

Obec se může skládat z jednoho či více sídel. V případě Nového Sedla můžeme hovořit o obci, která je tvořena třemi sídly – Nové Sedlo, Loučky a Chranišov. Proto si nyní vymežíme pojem sídlo.

Votrubec (1980) charakterizuje sídlo jako seskupení usedlostí. Vilímek (1999) uvádí, že „*sídlem je územně oddělené skupenství budov sloužící k trvalému pobytu osob a představující základní jednotku sídelního systému.*“ Chalupa (1983) za sídlo považuje každé obydlené místo včetně okolních ploch, které jsou bezprostředně funkčně propojené s lidským obydlím. Podle Perlína (1998) sídlo chápeme jako „*prostorově oddělnou sídelní jednotku, kterou tvoří skupina domů a která je oddělena od dalších sídel volným nezastavěným prostorem.*“

Mištera (1996) vysvětluje, že z ekonomických i správních důvodů byla malá sídla spojována do větších administrativně správních jednotek neboli obcí. A to je také případ obce Nové Sedlo.

V bakalářské práci se zabývám také urbanistickým vývojem sídla. Touto problematikou se zabývá Baše (2006). Autor popisuje urbanismus jako „*pracovní metody a postupy sloužící k formování lidského (venkovského) osídlení. Uplatňuje se při řešení a návrhu měst či malých obcí, krajiny a celých širších územních jednotkách s hlavním důrazem na tvorbu životního prostředí.*“ Ouředníček a Špačková (2013) uvádí, že celkový proces urbanizace je spjatý s dlouhodobými změnami ve společnosti, zejména se změnami v technologiích, dopravě a bydlení.

Mištera (1996) charakterizuje podoblast západního Krušnohoří, kam Nové Sedlo patří, jako typicky industriální krajinu. Zemědělství je zastoupeno minimálně. Uvádí rovněž negativní vliv těžby na životní prostředí, což je právě případ Nového Sedla coby obce ležící v Sokolovské uhelné pánvi. Autor se ve své práci zabývá také národnostním složením obyvatel žijících v této oblasti, která patří mezi tři oblasti České republiky, které mají pestřejší národnostní složení. Těmito oblastmi jsou severní a západní Čechy a severní Morava. Nejpočetnější zastoupení si udržují národnosti slovenská a německá. Jedním z důvodů snížení počtu Slováků žijících v Čechách byl i rozpad federace, po kterém se mnozí rozhodli vrátit se na Slovensko. Příčinou snížení počtu německé národnosti je především emigrace do SRN. Autor se věnuje i romské národnosti. Také v sídle Nové Sedlo probíhaly v minulosti procesy popsané v publikaci. V době industrializace přicházeli noví obyvatelé, po odsunu obyvatel německé národnosti přicházeli osidlovat pohraničí lidé různých národností.

Fialová a kol. (1996) se zabývali přehledem demografického vývoje v českých zemích. Autoři zde specifikují podíl romského obyvatelstva a uvádí, že na Sokolovsku jejich podíl v roce 1980 činil 30 z 1000 obyvatel, což v porovnání s ostatními okresy bylo nejvíce. Prudký nárůst způsobila vlna imigrace ze Slovenska po 2. světové válce, ale také vysoká porodnost.

Pileček (2005) porovnává přístupy různých odborníků při vymezení periferních oblastí v České republice. Uvádí, že Hübner mezi periferní oblasti zařadil i severozápadní Čechy. Havlíček, Chromý, Jančák a Marada (2005) se zabývají hledisky, která určují perifernost oblasti. Řadí mezi ně i některá, jež sledují ve své práci, například aspekt: fyzicko-geografický (klíma, nadmořská výška apod.), geografický (geografická poloha), ekonomický (nezaměstnanost), sociálně-demografický (věk, pohlaví, vzdělání), ekologický (důsledky těžby, znečištění ovzduší), kulturní (etnicita) a politický (administrativní uspořádání).

2 Metodika práce

Jak již bylo uvedeno v úvodu, hlavním cílem mé bakalářské práce je popsat demografické a urbanistické změny od počátku 20. století do současnosti. Jelikož tyto změny souvisely s předcházejícím vývojem v obci, je vhodné zabývat se i historickým vývojem ve starším období.

Před vlastním zpracováním praktické části jsem nastudoval literaturu zabývající se danou problematikou. Stěžejní pro mne byly i obdobné bakalářské práce, zpracované v předchozích letech. Hlavní a nejdůležitějším zdrojem však pro tuto práci byla databáze Českého statistického úřadu.

Nejdříve bylo zapotřebí přesně vymezit analyzované území, nastudovat a shromáždit potřebná data. Několikrát jsem kvůli tomu navštívil Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích, Národní knihovnu v Praze a knihovnu Českého statistického úřadu v Praze. Bohužel se mi nepodařilo získat sčítací listy, které se pro Nové Sedlo nezachovaly.

Přestože je práce zaměřená na vývoj sídla Nové Sedlo od počátku 20. století do současnosti, použiji pro porovnání dat i některé údaje z prvního sčítání v roce 1869. Demografický vývoj obyvatel obce budu tedy analyzovat od roku 1869 na základě informací o počtu a struktuře obyvatel ze sčítání lidu a demografických databází vedených Českým statistickým úřadem. Na základě zpracovaných grafů a analýzy historických událostí vyhodnotím vývoj počtu obyvatel, národnostní složení obyvatel, pohyb obyvatel, věkovou, genderovou a vzdělanostní strukturu. Budu vycházet především z dostupných dat ČSÚ od roku 1869 do současnosti.

V demografické části bakalářské práce jsem pracoval statisticko-analytickou metodou. Nejdříve jsem zhodnotil vývoj počtu obyvatel v sídle i v celé obci. Využil jsem k tomu údaje z Historického lexikonu a sčítání lidu v letech 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1921, 1930, 1950, 1961, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011. Dále jsem zpracoval vývoj počtu obyvatel ve stejných letech v okrese Sokolov a v Karlovarském kraji. Výsledky svého bádání jsem převedl do tabulek a vytvořil z nich prostorový skupinový sloupcový graf č. 1 a XY bodový graf č. 2. Tyto grafy jsem porovnal a vyhodnotil. Protože zde porovnávám vývoj počtu obyvatel plošně i početně nesouměřitelných jednotek, jsou v grafu č. 2 uvedeny hodnoty v procentech.

Pro sledování pohybu obyvatel jsem nejdříve vyhodnotil počet narozených a zemřelých a přistěhovalých a vystěhovalých. Výsledky jsou od roku 1971, protože data v databázi ČSÚ jsou až od tohoto roku, až do roku 2015. Databáze obsahuje data pouze pro celou obec. V jednotlivých letech jsem zjistil střední stav obyvatel a vypočítal průměr za pětileté období. Výsledky jsem vyjádřil v promilích. Vytvořil jsem prostorové skupinové sloupcové grafy č. 3 a 4. Ve spojnicovém grafu č. 5 jsem zaznamenal přirozený přírůstek/úbytek a migrační saldo. Celkový přírůstek/úbytek jsem zobrazil ve spojnicovém grafu č. 6. Také tyto dva grafy jsou v pětiletém intervalu a v promilích.

Další prostorové výsečové grafy č. 7 – 11 se týkají národnostního složení obyvatel sídla Nové Sedlo, vyjma grafu č. 8, který znázorňuje národnostní složení celého Československa v roce 1921. Tento údaj jsem vybral proto, abych poukázal na národnostní rozdíl. Údaje za roky 1921 a 1930 jsou ze Statistického lexikonu obcí v Republice Československé, údaje za roky 1970 a 1991 jsem zjistil z databáze poskytnuté Urbánní laboratoří na Přírodovědné fakultě UK. Výsledky jsou v grafu vyjádřeny v procentech. Hodnoty z grafů jsem porovnal, ale do porovnání jsem nemohl zahrnout roky 2001 a 2011, neboť v těchto letech jsou údaje vedené pouze za celou obec. Navíc v roce 2011 byl údaj o národnosti nepovinný.

V další kapitole věnované věkové struktuře obyvatelstva sídla Nové Sedlo jsem vytvořil věkové pyramidy (skupinové pruhové grafy č. 12 a 13) pro roky 1970 a 1991. Z jiných let údaje týkající se věku v sídle Nové Sedlo nejsou dostupné. V roce 2011 jsou údaje pouze za celou obec. Přesto jsem tento graf č. 14 vytvořil, abych poukázal na jiný typ věkové pyramidy. U všech těchto věkových pyramid je věkové rozpětí 10 let, vyjma grafu č. 14, kde je první údaj vedený v rozmezí 0-19 let, protože při sčítání lidu v roce 2011 se udávala nejmladší věková kategorie 0-14 let. Údaje za roky 1921 a 1930 jsou ze Statistického lexikonu obcí v Republice Československé, údaje za roky 1970 a 1991 jsem zjistil z databáze poskytnuté Urbánní laboratoří na Přírodovědné fakultě UK. Věkovou strukturu obyvatel obce Nové Sedlo zobrazují výsečové grafy č. 15, 16 a 17. Údaje v těchto grafech jsou uvedeny v procentech.

Vzdělanost obyvatel obce Nové Sedlo sleduji až od roku 1970, protože dřívější data nejsou dostupná. Údaje za sídla se nezjišťovaly. Výsledky z roku 1970 jsem vyhodnotil a porovnal s dalšími v letech 1980, 1991, 2001 a 2011. Tyto grafy č. 18 – 22 jsou prostorové výsečové. Ve výsečových prstencových grafech č. 23 a 24 porovnávám roky 1970 a 2011 s celostátním stavem. U všech vzdělanostních grafů je nejvyšší dosažené vzdělání rozděleno

na tyto druhy: bez vzdělání, základní včetně neukončeného, střední včetně vyučení (bez maturity), úplné střední (s maturitou), vyšší odborné a nástavbové studium, vysokoškolské a nezjištěné. Hodnota je uvedena v procentech. Údaje za roky 1970 a 1991 jsem zjistil z databáze poskytnuté Urbánní laboratoří na Přírodovědné fakultě UK a roky 2001 a 2011 z Českého statistického úřadu.

Cílem mé práce v části urbanistického vývoje bylo zjistit využití ploch a jejich změny od počátku 20. století, zejména potom změny způsobené lomovou těžbou hnědého uhlí v šedesátých letech. Tyto výsledky jsem zobrazil na čtyřech mapách zobrazující barevně rozlišené kategorie ploch. Jako mapový zdroj jsem použil 3. vydání mapy 3. vojenského mapování, reambulovanou v roce 1926, Státní mapu odvozenou (SMO5) z roku 1952, historickou ortofotomapu z roku 1999 a nejnovější ortofotomapu z roku 2016.

Vlastní zpracování jsem prováděl v geografickém informačním systému, konkrétně v softwaru ArcGIS. Všechny mapové zdroje včetně kladů mapových listů SM5 jsem získal z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního. Mapu 3. vojenského mapování a mapu SMO5 mi byla bezplatně zapůjčena pro vypracování mé bakalářské práce. Ortofotomapy z let 1999 a 2016 jsem zdarma stáhnul a načtl do prostředí ArcGIS pomocí služby WMS.

Na kladové listy SM5, které jsou v souřadnicovém systému S-JTSK Krovak East Nort jsem do stejné geografické polohy umístil rastrové listy 35, 36, 44, 45, 46, 47, 56, a 57 mapy SMO5, toho jsem docílil pomocí funkce georeferencování, v tomto případě jsem přiřazoval dvojice vlíčovacích bodů rohů kladů mapových listů a rohů jednotlivých listů map. Tímto způsobem mi vznikla souvislá mapa sídla Nové Sedlo. Poté bylo nezbytné na rastru mapového podkladu vytvořit formát vektorový, toho jsem dosáhl vektorizací. Vektorizací se rozumí manuálně obtáhnout pomocí polohovacího zařízení jednotlivé objekty vyobrazené na mapě. Výsledkem vznikla databáze polygonů, které byly pojmenovány v atributové tabulce podle legendy mapy. V tomto případě vznikly polygony lesů, budov, komunikací, železnic, pastvin, luk, orné půdy, potoků, rybníků, tůní, řek, zamokřené půdy a zahrad. Stejný postup jsem použil i u mapy 3. vojenského mapování, v tomto případě jsem mapu georeferencoval na mapu SMO5, abych korigoval nepřesnosti, použil jsem velké množství identických vlíčovacích bodů transformace spline, celkem přes 130. Použil jsem dvojice bodů na objektech, jejichž poloha v daném období zůstala zachována, byla to především řeka, železnice a některé komunikace. U ortofotomap jsem využil data katastrální mapy ve formátu shapefile mapového serveru volně dostupná na ČUZK. Polygony z katastrální mapy jsem upravil pro roky 1999 a 2016. Vzhledem k tomu, že byly

v jednotlivých mapách odlišné kategorie využívání ploch, musel jsem vytvořit vlastní klasifikační klíč:

les	
orná půda	
ostatní plocha	
travní porost	
vodní plocha	
zahrada	
zastavěná plocha	

Orná půda, les a zahrada jsou samostatné jednotky, ostatní plocha zahrnuje komunikace, železnice, zeleň, doly, lomy a hřbitov. Travní porost představuje louky a pastviny. Potok, řeka, rybník, tůň a zamokřená půda spadá pod kategorii vodních ploch. Zastavěná plocha označuje budovy. Abych zjistil celkovou plochu jednotlivých kategorií, bylo nezbytné spočítat rozlohu jednotlivých polygonů pomocí funkce Calculate Geometry (Area). Jednotkou těchto rozloh byl m^2 . Poté jsem celkovou plochu jednotlivých kategorií sečetl pomocí funkce Summarize. Výsledkem je ucelený přehled, jak se měnilo využití krajiny.

Na základě těchto vzniklých map jsem výsledky shrnul do prostorových výsečových grafů č. 25 – 27, kde jsou hodnoty uvedeny v procentech. Výsledky těchto čtyř výsečových grafů jsem zpracoval do skládaného plošného grafu č. 28, který je také v procentech.

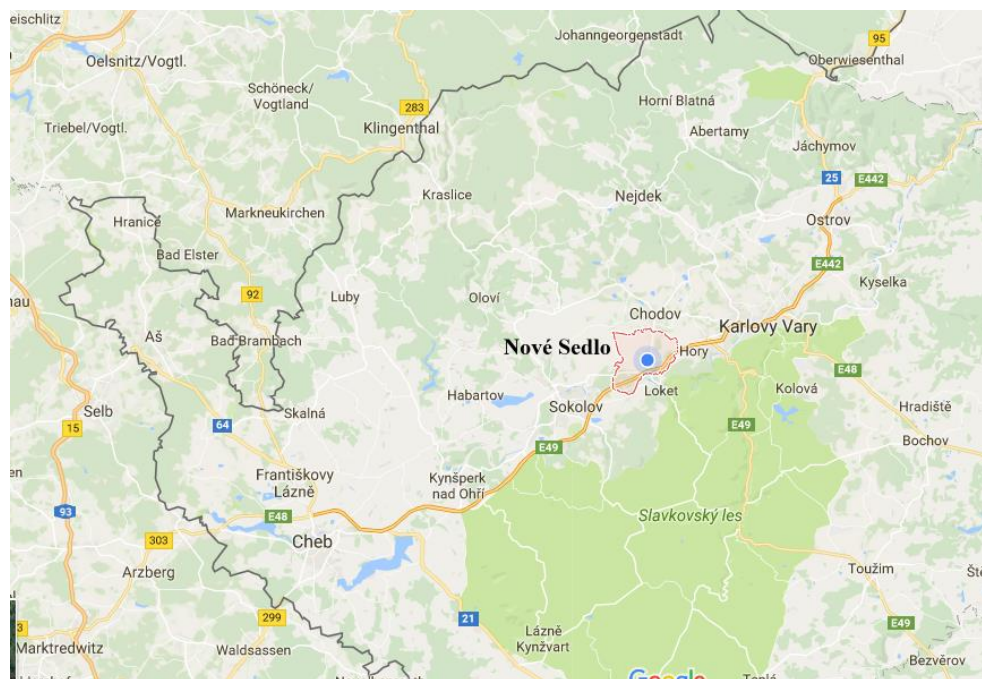
Historický vývoj počtu domů jsem zpracoval na základě údajů získaných z Českého statického úřadu a z údajů v publikacích místních podniků, které se na výstavbě podílely, do skupinového sloupcového grafu č. 30. Pro zmapování vývoje výstavby jsem použil fotodokumentaci, kterou jsem získal z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Pro zdokumentování současného stavu a plánovaného vývoje sídla jsem pracoval s územním plánem města Nové Sedlo.

3 Geografická charakteristika

Nové Sedlo leží v Karlovarském kraji, v okrese Sokolov, 13 km jihozápadně od krajského města Karlovy Vary a 12 km severovýchodně od okresního města Sokolov.

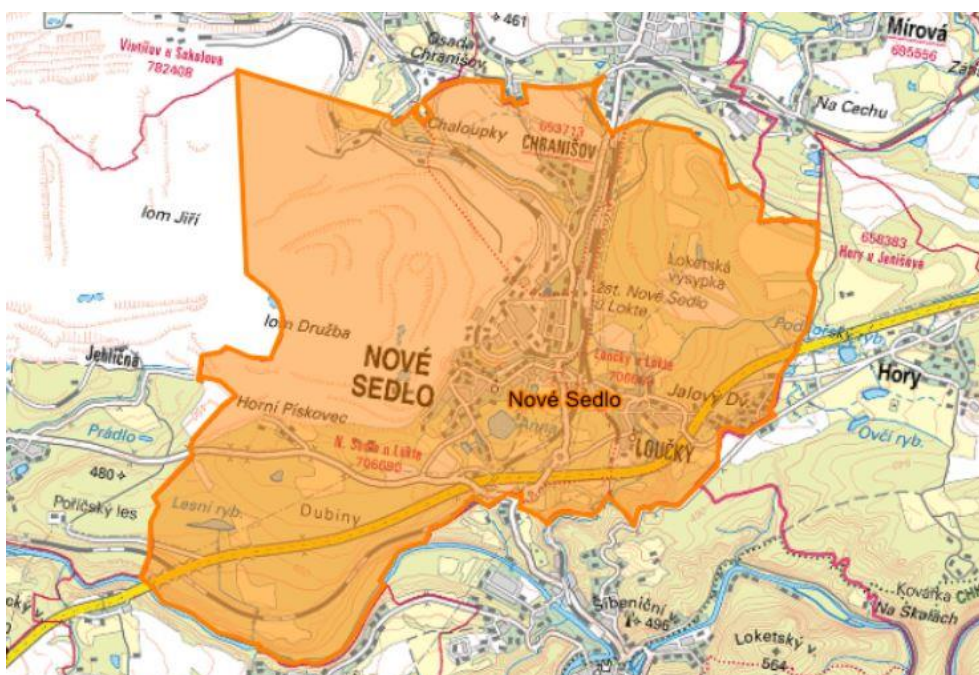
Katastrální území Nového Sedla sousedí na východě s obcí Hory a na severovýchodě s Jenišovem. Obě obce se nachází v karlovarském okrese. Na severu se nachází katastr města Chodova a Vintířova, na západě sousedí Nové Sedlo s Královským Poříčím, na jihu se Starým Sedlem a Loktem. Zeměpisné souřadnice obce jsou 50°12'23''s.š., 12°44'17''v.d. Nadmořská výška se pohybuje od 420 do 435 m. n. m. Nejvyšší bod 484 m n. m Pískový vrch se nachází nad obcí. Město Nové Sedlo se skládá ze tří sídel – Nové Sedlo, Loučky a Chranišov. Katastrální výměra činí 16,98 km². Městem prochází silnice II. třídy č. 209 (Krásno – Horní Slavkov – Loket – Nové Sedlo – Chodov), která se za městem napojuje na dálnici D6 vedoucí do Sokolova a Karlových Varů a která spojuje kraj s Prahou. Co se týče dostupnosti po železnici, leží obec na významné železniční trati č. 140 Chomutov-Cheb, s městem Loket spojuje město lokální trať č. 144 (Beran a kol 2007). V roce 2016 v obci žilo 2 565 obyvatel. Hustota činila 151 obyvatel na km². Obcí s pověřeným úřadem je Chodov, obcí s rozšířenou působností je okresní město Sokolov.

Mapa č. 1: Umístění města v kraji

Zdroj: Google 2017

Mapa č. 2: Mapa obce

Zdroj: Město Nové Sedlo

Podle geomorfologického členění území České republiky připadá území Nového Sedla do Krušnohorské subprovincie, náleží do oblasti Podkrušnohorská hornatina. V pánvích Podkrušnohorské oblasti se nachází ložiska hnědého uhlí. Jednou z pěti pánví je Sokolovská pánev, která se člení na čtyři okrsky – Chlumský práh, Svatavská pánev, Chodovská pánev a Ostrovská pánev. Nové Sedlo leží v Chodovské pánvi. Přehledné geomorfologické členění je uvedeno v následující tabulce.

Geomorfologické členění území Nového Sedla

Provincie	Subprovincie	Oblast	Celek	Okrsek
Česká vysočina	Krušnohorská subprovincie	Podkrušnohorská hornatina	Sokolovská pánev	Chodovská pánev

Zdroj: Mištera 1996

Z litostratigrafického hlediska se Sokolovská pánev člení na čtyři souvrství, tedy na starosedelské, sokolovské, cyprisové a novosedelské (Kobesová 2017). Již podle názvu lze usoudit, že Nové Sedlo leží v posledně uvedeném, které je oligocenního stáří. Ukládání

sedimentů probíhalo již za tektonické činnosti. Obec leží na pískovém, šterkovém a jílovém souvrství s místy vysokým obsahem železa a mocných hnědouhelných slojích (Jiskra 2010).

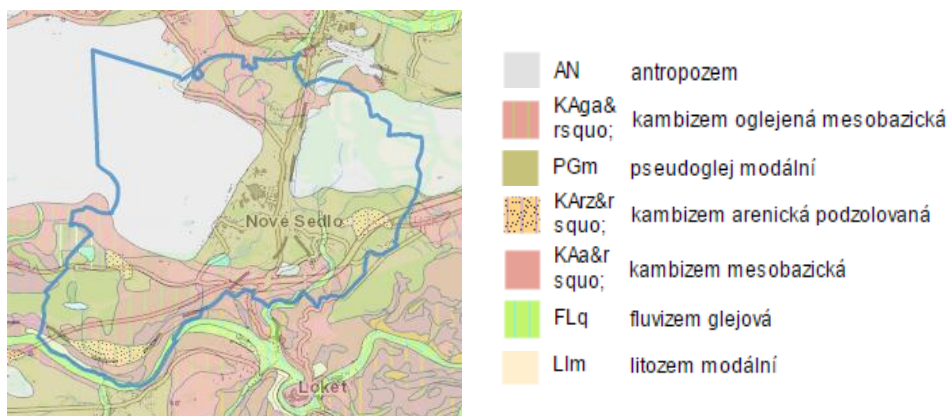
Sokolovská pánev je pouze jedním z článků třetihorního prolomu. Podkrušnohorský prolom je někdy vykládán jako riftové údolí. Je rozlámáný do několika tektonických ker, které nestejněměrně zaklesávaly a tím vytvářely prostory pro ukládání sopečných vyvrženin, jezerních jílu, říčních písků a také rašelin, budoucích uhelných slojí (Jiskra 2010).

Nové Sedlo patří do mírně teplé klimatické oblasti označované jako MT2 (Český hydrometeorologický ústav 2017). Pro mírně teplou oblast jsou charakteristické krátké, teplé zimy s méně srážkami a suchým létem. Roční úhrn srážek v roce 2015 odpovídal dlouhodobému průměru, který se pohybuje mezi 550-650 mm. Dlouhodobá průměrná roční teplota činí 7,1-8 °C. V roce 2015 však činila 9,1-10 °C. Teplota v tomto roce odpovídala ročnímu průměru v ČR, který činil 9,4 °C. Nejbližší meteorologická stanice ČHMÚ se nachází v Sokolově.

V katastrálním území Nového Sedla se nachází řeka Ohře, která tvoří přírodní hranici mezi katastry Nového Sedla, Lokte a Starého Sedla. Vodu z území obce do ní odvádí Loučský potok, který se zleva vlévá do Ohře před městem Loket. Přítokem Loučského potoka je menší Novosedelský potok, který odvodňuje střední část obce, a jsou do něj čerpány důlní vody. Významnou vodní plochou je uměle vytvořená vodní nádrž Anna (viz fotografie č. 4, str. VIII) o rozloze 4 ha, která slouží především k rekreaci a rybaření.

Z mapy č. 3 je patrné, že ve sledovaném katastrálním území Nového Sedla převažuje antropozem vzniklá z nakupených substrátů získaných z těžební činnosti hnědého uhlí, dále se zde nachází pseudogleje a kambizemě. Podél řeky Ohře se nachází fluvizemě.

Mapa č. 3: Půdní poměry

Zdroj: Česká geologická služba (2017)

4 Historický vývoj

4.1 Historický vývoj sídla

Historií Nového Sedla se již zabývalo několik autorů. Bružeňák a Jiskra (2010) ve své publikaci uvádí, že ke své práci použili německý originál publikace z roku 1898 „Heimatskunde Politischen Bezirkes Falkenau“ (Vlastivěda politického okresu Sokolov), Kromě zmapování přibližně 600 let historie popsali autoři polohu nejen Nového Sedla, ale i dalších obcí a měst Sokolovska, jejich vznik a vývoj.

Slovanské osídlení kraje spadá do 5.-6. století. Na Sokolovsku žil kmen Sedlčanů. Nové Sedlo, v latinských textech Sedlitz v německých Neusattl (Augustin 2001), založili němečtí přistěhovalci, kteří ve 2. polovině 13. století Sedlecko kolonizovali.

Přesné datum založení obce není známé. Do osmdesátých let 20. století se za nejstarší písemnou zmínku považovala kupní smlouva z roku 1427 (Lázničková 2007). Jak se zmiňuje Machulková (2017), později se objevila listina (rovněž kupní smlouva), která je však o 100 let starší, tedy z roku 1327. V první kronice je uvedena pravděpodobnost, že Nové Sedlo fungovalo jako vnější opevnění pevnosti Loket, a proto také sdílelo historii tohoto města. K obraně hradu sloužilo služebnictvo nebo mužstvo z jednotlivých dvorů nebo celých vesnic v okolí, které byly lény Lokte. K takovým lénům patřil i statek Nové Sedlo, který měl různé majitele. Za vlády Zikmunda Lucemburského se hrad Loket se svými dvory dostal do majetku rodu Šliků. Pro lepší správu majetku vznikl v letech 1523-1525 loketský (šlikovský) urbář. Podle něj sestávalo poddanské osídlení v Novém Sedle z 15 usedlostí s půdou o rozloze přibližně 95 ha (Vlasáková a Vlasák 1997).

V období stavovského povstání stálo město Loket na straně povstalců. Po bitvě na Bílé hoře město obsadil Mansfeldův oddíl. Velitel obléhajícího císařského vojska Jan Tilly se v době obléhání vybudoval opevněný tábor v Novém Sedle. Po kapitulaci zkonfiskoval Ferdinand celé panství. Vyhověl však žádosti města o milost a panství městu opět vrátil. Přestože Nové Sedlo nepatřilo ke vsím, které byly válkou významně poškozeny, třicet let trvající válka zanechala zdevastované hospodářství a způsobila úbytek obyvatelstva. Bylo nutno zjistit informace o stavu v zemi. K tomu měly posloužit soupisy. Vlasáková a Vlasák (1997) ve své publikaci zmiňují soupis z roku 1651, který měl přinést především přehled o náboženském vyznání. Podle tohoto soupisu patřilo Nové Sedlo k největším a nejlidnatějším vsím v loketském panství. Druhý soupis z roku 1654, tzv. berní

rula, již uvádí 123 poddaných, kteří žili ve 20 domech. Další dva urbáře vznikly v letech 1705 a 1741 hlavně pro přehled o platebních a pracovních povinnostech poddaných. První kompletní popis majetku uvádí tereziánský katastr z roku 1757. Masové nepokoje přiměly Marii Terezii upravit poddanské povinnosti a upravit výši a druh roboty podle majetku poddaných, proto vznikl roku 1777 urbář. Poprvé se v něm uvádí při popisu domů s údajem o domovním čísle. Dle urbáře se v Novém Sedle nacházelo 45 obytných domů.

Zemědělský charakter obce narušila těžba železné rudy. Její ložiska se nacházela na tzv. Želeném kopci mezi Novým Sedlem a Vintířovem. Změny, které nastaly po revoluci v letech 1848-1849, rozbily dosavadní společenský řád. Podle nového ustanovení se Nové Sedlo stalo roku 1850 samosprávnou obcí. Její rozloha se stanovila na přibližně 966,5 ha a žilo v ní 524 obyvatel (Vlasáková a Vlasák 1997). V obci a jejím okolí již v té době probíhala dolová činnost. První zmínky spadají do roku 1642. Postupně docházelo k dalším pokusům o otevření dolů. Jejich přesný počet již nikdo nezjistí. Největší rozmach těžby nastal koncem 19. a začátkem 20. století. Protože dobývání uhlí zásadně ovlivňovalo vzhled obce i počet jejích obyvatel, je těžbě věnována kapitola 4.2.1. Jako všude měla pro rozvoj obce důležitý význam železnice. V roce 1870 spojila obec se světem Buštěhradská dráha, na které vzniklo novosedelské nádraží. O sedm let později se na dráhu napojila lokálka do Lokte. K hlavní trati byly přivedeny železniční vlečky a důlní lanovky.

V blízkosti lokálky do Lokte postavil roku 1878 německý podnikatel a vynálezce Friedrich Siemens sklárnu. I tomuto, na dlouhou dobu nejvýznamnějšímu průmyslovému podniku, je věnována kapitola 4.2.2. V sousedních Loučkách postavil Američan Hunt porcelánku. Sklárna i porcelánka využívaly hnědé uhlí, na Pískovém vrchu se začal těžit kaolín. Nové Sedlo ztratilo svůj zemědělský ráz a změnilo se na průmyslovou lokalitu. V obci začaly vznikat první dělnické kolonie.

Nárůst počtu obyvatelstva vyžadoval rozšířit kapacitu školy. Prokop (1993) říká, že v obci se původně vyučovalo v tzv. Glöckelhäusel (Zvonička), podle typické zvoničky, s jednou třídou. V roce 1875 nechala obec postavit novou trojtřídní německou školu. Ani toto řešení nestačilo pojmout všechny žáky. Obec přistoupila k výstavbě reprezentativní školní budovy č. p. 217 (viz fotografie č. 5, str. IX). Vyučování v nové budově začalo v roce 1891. V původní trojtřídce se usídlil městský úřad. Další nárůst žáků byl řešen přístavbami. Do konce století přibýlo ke škole ještě západní křídlo a v roce 1906 východní křídlo. Budova funguje jako škola dodnes, v současnosti se v ní nachází I. stupeň základní školy.

S rozmachem průmyslu se obec vyvíjela po všech stránkách a začala prosperovat. Maier (2005) vysvětluje pojem prosperita jako „stav, kdy město jako instituce i jako komunita rozvíjí své bohatství, svým občanům poskytuje potřebné veřejné statky a služby a obyvatelé mají vytvořené podmínky pro uspokojení svých ekonomických i sociálních potřeb“. Roku 1870 byla prodloužena Buštěhradská dráha a postaveno nádraží, roku 1878 byl založen hřbitov, 1888 četnická stanice, roku 1891 zahájil provoz poštovní úřad, roku 1904 byl postaven kostel a roku 1922 kino (Vlasáková a Vlasák 1997). Všeobecný rozmach průmyslový i společenský rozvoj obce ocenil císař František Josef I., vyhověl žádosti a povýšil r. 1899 obec na městys, roku 1908 své rozhodnutí potvrdil udělením městského znaku (Oficiální stránky města Nové Sedlo 2017).

Na počátku 20. století se Nové Sedlo stalo prosperujícím průmyslovým městysem s dobrým dopravním spojením, dobrou občanskou vybaveností a bohatým kulturním životem a bezproblémovým soužitím Němců a Čechů. Působilo zde několik spolků, např. pěvecký či hasičský. Perspektivní vývoj přerušila 1. světová válka. Do rakousko-uherské a částečně i do německé armády narukovalo průběžně 646 mužů. Z tohoto počtu padlo celkem 52 mužů, 12 jich zůstalo nezvěstných a 27 jich zemřelo na následky války (Gall 1926).

Po vzniku republiky se město dále vyvíjelo. Od roku 1923 měl městys úředně uznanou podobu českého názvu. Pokračoval příliv českého obyvatelstva. I když v Novém Sedle a jeho okolí existovala velká česká menšina, otevřít první českou školu se podařilo až po vzniku Československé republiky. Do kategorie čistě německých okresů s 2 až 5 % Čechoslováků patří 11 okresů ve zněmčeném území západočeském (Slaminka 1938). Sem patřil i okres Loket. Protože největší česká menšina v loketském okresu působila v Novém Sedle, vznikla škola právě zde. Pro výuku uvolnila několik tříd německá škola. Prostory brzy přestaly stačit, rozhodlo se proto o výstavbě nové školy. Česká škola (viz fotografie č. 6, str. IX) nazvaná Masarykova (Prokop 2001) byla postavena roku 1933. Její otevření v září se stalo společenskou událostí. Došlo k předání českých žáků, kteří doposud využívali prostory německé školy (Chlapecká obecná škola Nové Sedlo, 1897 – 1936).

Činnost české školy byla pod vlivem politických událostí ukončena již v roce 1938 (Osmiletá střední a základní devítiletá škola Nové Sedlo, 1945 – 1959). Budova sloužila jako sídlo nacistických organizací. Do některých tříd byly umístěny kanceláře NSDAP, v bytě ředitele sídlil velitel četnické stanice, z ředitelny a sborovny se stal úřad starosty. Od roku

1940 v budově vznikla německá měšťanská školy (Chlapecká obecná škola Nové Sedlo, 1936 – 1945).

Hospodářská krize na počátku třicátých let zasáhla i průmyslové podniky v Novém Sedle. Nezaměstnanost a politická demagogie vytvářely atmosféru strachu. V parlamentních volbách v květnu 1935 již vyhrála sudetoněmecká strana (Vlasáková a Vlasák 1997). Po nástupu Adolfa Hitlera k moci se začaly vztahy mezi Čechy a Němci v pohraničí vyhrocovat. K vyostření atmosféry přispěl projev A. Hitlera na sjezdu NSDAP v září 1938. Konec Hitlerovy řeči byl signálem k rozpoutání násilí v celém česko-německém pohraničí (Hruška 2013).

Brandes (2012) říká, že krátce po Hitlerově projevu vyšly do městských ulic davy lidí k manifestacím, na kterých skandovaly hesla podporující vůdce. Manifestující strhávali české nápisy, vyvěšovali vlajky s hákovým křížem apod. V blízkých Karlových Varech se takové manifestace účastnilo 2 000 lidí.

Na Sokolovsku zaútočili henleinovci nejkrvavěji 13. 9. v Habartově, kde zavraždili 4 četníky. V Habartově (Habersbirku) tehdy žilo 3 135 obyvatel a z toho pouze 207 Čechů (Motl 2015). K násilnostem docházelo i v dalších obcích.

V porovnání s ostatními místy tehdejšího Falknovska proběhl rok 1938 v Novém Sedle klidněji.

Druhá světová válka zasáhla do všech oblastí života. Velkou část mužů povolali do německého Wehrmachtu, jejich práci zastávali především totálně nasazení dělníci z různých zemí a váleční zajatci. Válka v Novém Sedle skončila bez boje. Četnickou stanicí odzbrojili místní ještě před příchodem amerických vojáků 7. května 1945. První poválečná léta charakterizuje velký pohyb obyvatelstva. Přicházeli noví osídlenci, reemigranti, ze zajetí se vrátili němečtí vojáci, z vnitrozemí Češi. V důsledku Postupimské konference, která rozhodla o odsunu Němců z Československa po 2. světové válce, došlo v obci k prvnímu úbytku obyvatelstva. V Novém Sedle se zřídilo odbavovací středisko pro odsun Němců z okresu. Sídlilo v obecné (německé) škole, která se prozatím přemístila do měšťanské školy. Do 35 místností se vešlo 1 400 osob, lůžka byla dřevěná, až třípatrová (Vlasáková a Vlasák 1997). V tělocvičně vznikla kuchyně s betonovou podlahou a 16 kotli na vaření. Středisko mělo i ordinaci pro lékaře a oddělené umývárny pro muže a ženy. Od 20. února do 30. listopadu 1946 prošlo střediskem 25 600 osob v 21 transportech, z toho 20 transportů do amerického pásma a jeden do sovětského (Němec 1986). Do počtu

odsunutých sklářů a horníků zasáhla i potřeba udržet provoz sklárny a dolů. Vznikaly smíšené rodiny. Zároveň přicházeli noví obyvatelé z vnitrozemí. Období živelného osidlování pohraničí přivedlo do Nového Sedla především lidi ze Slovenska, Moravy, středních Čech a Slezska. V poválečném období se poměrně rychle rozvinul společenský život. Průmyslové podniky přešly do vlastnictví státu. Zemědělství se po válce už nerozvinulo. Jak se zmiňuje Lázničková (2007), v roce 1960 bylo Nové Sedlo povýšeno na město a jeho součástí se stala doposud samostatná obec Loučky, roku 1976 se pak k městu připojila stará část obce Chranišov. Od šedesátých let se prohloubil dopad těžby hnědého uhlí, došlo k demolici historické části města a domů na Pískovém vrchu. Tyto okolnosti si vynutily výstavbu nových bytů, vzniklo sídliště „*Na sklárně*“, dvě samoobsluhy, nákupní středisko.

Po revolučním roce 1989 a privatizaci přešly provozovny do soukromých rukou, většina z nich změnila své využití, nebo zanikla.

Další citelný odliv obyvatel nastal v důsledku událostí v roce 1968, kdy řada německých nebo smíšených rodin zvolila dobrovolné vysídlení do tehdejší republiky Německo, nezdřídka lidé volili i nelegální způsob opuštění vlasti.

4.2 Rozvoj průmyslu

4.2.1 Těžba uhlí

Zmapováním těžby hnědého uhlí na Sokolovsku se zabývá regionální historik a znalec v oboru těžby hnědého uhlí a nerostů Jiskra (1993). Autor popisuje postup rozvoje dolů v Novém Sedle a jeho vliv na krajinu.

Přelom v těžbě hnědého uhlí, kdy se Nové Sedlo a jeho okolí změnilo na dolové území, spadá do období posledního čtvrtletí 19. století a počátku 20. století. Omezené možnosti dopravních prostředků i stav silnic měly za následek, že těžba uhlí, která původně sloužila hlavně pro místní spotřebu, nestačila uspokojovat poptávku po tomto artiklu coby palivu i surovině do vzdálenějších oblastí. Jak již bylo zmíněno, problém vyřešila stavba hlavní železniční tratě, která umožnila vznik lokální železnice, jež spojovala novosedelské nádraží s loketským. Trať procházela místy, kde se nacházelo nejvíce šachet.

Prvenství co do délky těžby uhlí patří hlubinné šachtě Anna, kde se těžilo skoro jeden a půl století (1810-1947) (kol. autorů 1985). K nejdůležitějším patřily doly Union I a Helena, které založily již důlní společnosti. Hlubina Helena skončila v roce 1905. Přispělo k tomu

důlní neštěstí, které si v prosinci vyžádalo 17 životů (Jiskra 1997). Provoz na Heleně se znovu obnovil v roce 1925 a ukončil ve třicátých letech. Dolování ovládali od počátku němečtí podnikatelé. Důl Union I koupil od Vídeňské společnosti Vladimír Vondráček. Než málo prosperující důl prodal Duchcovsko-podmokelské dráze, která se zaměřila na těžbu uhlí, investoval do něj. Kromě toho nechal pro horníky, které přivedl z vnitrozemí, postavit kolonii obytných domů. V obci tak vznikla první česká kolonie. Společnost Duchcovsko-podmokelská dráha otevřela nový důl Union II. Svými parametry se stal největším dolem v západních Čechách. Zaměstnával více než 400 horníků. Při dole postavila společnost další kolonii hornických bytových domů. Union II provozoval i vlastní briketárnu. Těžba se zastavila v roce 1929. Po 2. světové válce byl důl pod jiným názvem znovu zprovozněn. Kromě zmíněné společnosti působili v obci i další vlastníci dolů, kteří však nestačili konkurenci. Společnost Duchcovsko-podmokelská dráha se do konce dvacátých let stala vlastníkem všech důlních podniků.

V roce 1908 otevřela společnost největší důl nazvaný na počest 60. výročí vlády Františka Josefa I. Císařská šachta (Kaiserschacht). Pro zaměstnance postavila 4 domy pro úředníky a 28 domů s byty pro dělníky. Po vzniku Československé republiky se šachta přejmenovala na Konkordia, krátce po válce na důl Truman, pak se stala Svorností, dolem 25. února a naposledy Družbou (viz fotografie č. 1, str. VII). Významným počinem bylo vybudování elektrárny v areálu šachty. Elektrina se využívala při provozu šachet a v roce 1911 se na ni připojila i obec. V roce 1916 odebíralo elektrický proud 25 obcí (dokonce i město Karlovy Vary) a 16 průmyslových závodů. Jak říká sám Jiskra (2010), elektrárna fungovala do roku 1968. Doly v okolí města postupně přecházely z hlubinné těžby na povrchovou (Dimitrovský 2001). Obrovský rozmach lomové těžby v šedesátých letech si vyžádal likvidaci části města i přeložku železniční tratě. Od základů se začalo měnit bezprostřední okolí města. Uhlí z Družby mělo oproti uhlí ze sousedního lomu Jiří menší výhřevnost, za to obsahovalo menší množství síry, bylo tedy ekologičtější.

V roce 1994 vznikla akciová společnost Sokolovská uhelná, která počítala s perspektivním rozvojem lomu Družba. Nicméně ho postihla řada závažných provozních nehod. Skluz zeminy v roce 1997 způsobil škodu až 40 milionů korun a zablokování postupu do Družby. Po více než 100 letech se tak 31. 8. 2011 zastavila těžba v lomu Družba, který poskytoval v posledních letech práci téměř tisícovce lidí. Ukončení těžby však neznamená, že se odepíší zásoby milionů tun uhlí v zemi, které se měly těžít do roku 2035. Existoval předpoklad, že se dobývání do prostoru po roce 2016 vrátí (Soukup 2011). Technologické

celky by byly nasazeny do sousedního Královského Poříčí a uhlí odtěženo z opačné strany. V současnosti (2018) však ještě probíhají přípravné práce.

4.2.2 Sklárna (viz fotografie č. 2, str. VII)

K myšlence vystavět v Novém Sedle sklárnu přivedlo německého podnikatele Bedřicha Siemense několik okolností. Nařízení Rakousko-Uherska o uvalení cla na dovážené zboží přimělo v roce 1878 tohoto průmyslníka zřídit továrnu přímo v monarchii. Rozhodnutí postavit sklárnu takřka na zelené louce uspíšilo i jednání loketského starosty, který se snažil o rozvoj Loketska i využití již zmíněné lokální železnice.

Zahájení provozu v dubnu 1879 poskytlo nové pracovní příležitosti, které přivedly do obce rodiny sklářů převážně z německých zemí, zastoupeni byli i dělníci z ruské části Polska, přistěhovali se i Češi z malých skláren. Mimo hlavní produkci lahví na pivo, víno a minerálky se rozšířil výrobní sortiment o další druhy výrobků, tedy o mechanické lahvové uzávěry z drátu a porcelánových hlaviček, dále o výrobu speciálního plochého skla s drátěnou vložkou, které našlo využití ve stavebnictví. Své produkty sklárna exportovala do celého světa. Dalším krokem v modernizaci výroby se stalo zavedení strojových automatů. Generální oprava proběhla v letech 1925 - 1927.

Po skončení 2. světové války podnik zkonfiskoval stát. Sklárna se stala národním podnikem. Od roku 1950 do 1964 probíhala postupná modernizace provozu zavedením výkonnějších automatů na lahve. Od roku 1958 se stal podnik součástí VHI Obalové a lisované sklo se sídlem v Dubí u Teplic, v roce 1978 se sklárna stala součástí koncernu SKLO-UNION-OBAS, koncernový podnik Teplice (Vlasák, Vlasáková a Smetana 1998). V tomto roce v továrně pracovalo 720 zaměstnanců. Po roce 1989 výroba lahví prudce poklesla. Privatizací přešel státní podnik v roce 1992 do rukou italské firmy Avir Spa se sídlem v Miláně a stal se světovým výrobcem skleněných obalů. Došlo k přejmenování závodu na Avirunion. Od roku 1997 se stala většinovým majitelem firmy společnost Owens-Illinois, která patří k největším světovým producentům. Opět dochází ke změně názvu na O-I Manufacturing, který používá dosud. V současnosti sklárna zaměstnává 182 pracovníků. Při místním šetření jsem zjistil, že mezi nimi jsou i brigádníci z ciziny – především Poláci. Denně výrobní linky vyrobí 1 500 000 lahví.

5 Demografická analýza

5.1 Vývoj počtu obyvatel

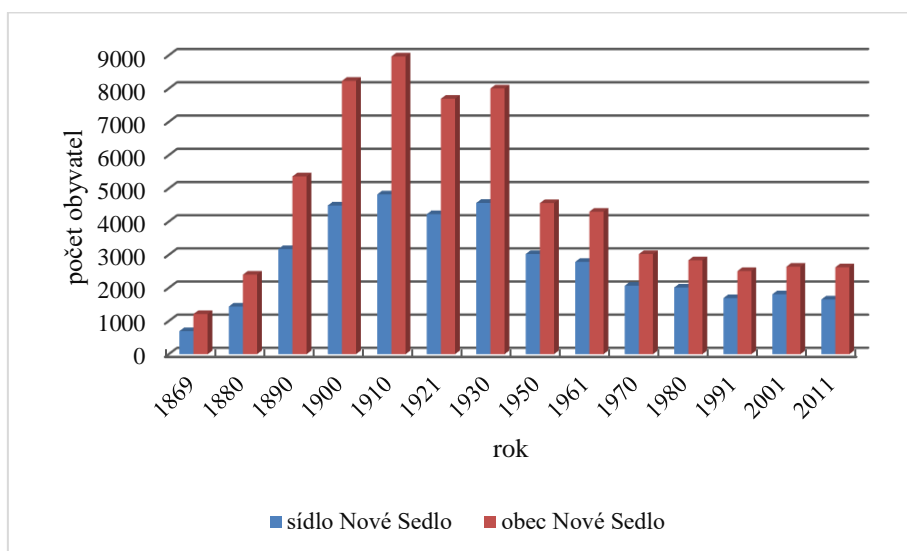
První moderní sčítání lidu stanovil tzv. Říšský zákon z roku 1869. Určil, že se sčítání lidu bude konat po deseti letech v roce končícím nulou.

Z tabulky č. 1 (viz str. II) a grafu č. 1 je patrné, že se počet obyvatel v sídle Nové Sedlo od prvního sčítání v roce 1869 do roku 1890 během každého desetiletí téměř zdvojnásobil. Porovnáním prvního a posledního sčítání lidu v Rakousku-Uhersku vychází, že jde o více než sedminásobný nárůst obyvatel. Příčinou je rozmach těžby hnědého uhlí a založení sklárny. Dobré pracovní příležitosti vyvolaly vlnu přistěhovalectví. Stav z roku 1910 již nebyl nikdy překonán. Počet obyvatel klesl v období po 1. světové válce. Mírný nárůst sledujeme ještě v období na počátku třicátých let. Rapidní úbytek obyvatel nastal po 2. světové válce. Tento pokles vyvolal odsun Němců, kteří kolonizovali oblast Sedlečka již od druhé poloviny 13. století a jejichž počet převyšoval české obyvatelstvo. Němec (1986) uvádí, že první velký odsun z okresu Loket proběhl v únoru 1946 právě ze sběrného střediska v Novém Sedle. Ve vlaku s 85 vagóny odjelo 756 žen, 376 dětí a 40 mužů do Chebu, kde transport převzaly americké úřady. Přestože probíhalo dosidlování pohraničí, počet obyvatel klesl. Další citelný odliv obyvatel pozorujeme v šedesátých letech 20. století, který nastal v důsledku událostí v roce 1968. Řada německých nebo smíšených rodin se rozhodla dobrovolně vysídlit za lepšími životními podmínkami a lepší perspektivou do tehdejší Spolkové republiky Německo. Nežádka lidé volili i nelegální způsob opuštění vlasti.

Na grafu č. 2 můžeme pozorovat zcela totožné trendy vývoje sídla a obce Nové Sedlo, stejně tak vývoje okresu Sokolov a Karlovarského kraje. Z porovnání Nového Sedla s vyššími územními celky je patrný prudký nárůst obyvatel od roku 1869 do roku 1910, zatímco v okrese Sokolov a Karlovarském kraji počet obyvatel stoupá pozvolna. Naopak prudký pokles je v Novém Sedle zaznamenán po druhé světové válce, zatímco v okrese a kraji je pokles mírnější. Z porovnání vývoje počtu obyvatel v sídle a obci Nové Sedlo a vyšších územních celků okresu Sokolov a Karlovarského kraje je patrná odlišnost vývoje od roku 1960. Zatímco v sídle i obci Nové Sedlo od tohoto roku obyvatelstvo klesá, v okrese Sokolov i Karlovarském kraji zaznamenáváme opačný trend. Připojení doposud samostatné vesnice Loučky v roce 1960, která měla v roce 1950 při sčítání lidu 802 obyvatel (Vlasáková

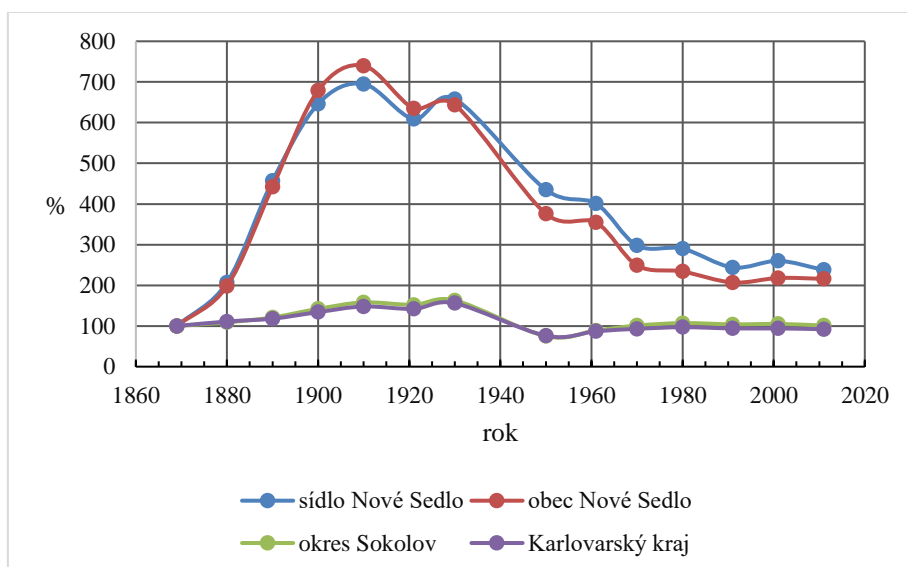
a Vlasák 1997), pokles počtu obyvatel mezi dvěma sčítáními neovlivnilo. Stejně tak se neprojevovalo připojení části obce Chranišov v roce 1976. Od roku 1980 ve všech případech počet obyvatel v sídle i obci mírně klesá s výjimkou roku 2001, kdy byl zaznamenán mírný nárůst. V kraji a okrese se počet obyvatel v těchto letech udržuje přibližně na stejné úrovni.

Graf č. 1: Počet obyvatel v sídle Nové Sedlo a v obci Nové Sedlo v letech 1869-2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 1, str. II

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel v sídle Nové Sedlo, v obci Nové Sedlo, okrese Sokolov a Karlovarském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

5.2 Pohyb obyvatelstva

Dle tabulky č. 2 (viz str. II a III) byla nejvyšší porodnost ve sledovaném období v roce 1972 a 1976, narodilo se 23,1 dětí na 1 000 obyvatel. Nejvíce lidí zemřelo v roce 1976 (56 lidí). Nejméně dětí se narodilo v roce 1998, kdy jich bylo 7,7 na 1 000 obyvatel. Nejméně lidí zemřelo v roce 1993 (17 lidí). Průměrná natalita od roku 1971 do roku 2017 je 37, průměrná mortalita ve stejném období je 31.

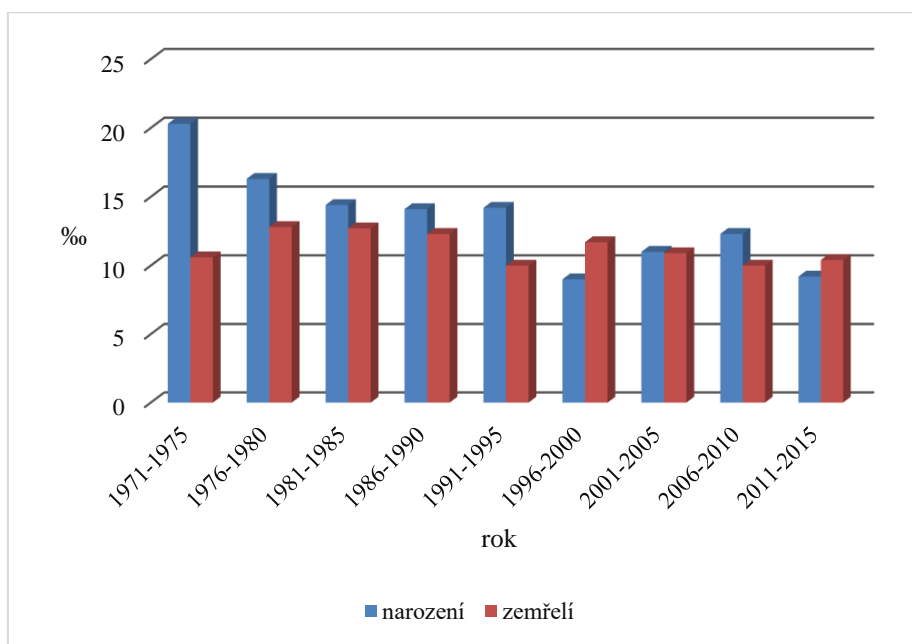
Z grafu č. 3 lze vyčíst, že v prvním sledovaném období v letech 1971 – 1975 se narodilo dvakrát více lidí, než jich zemřelo. Až do období 1991 – 1995 převyšoval počet narozených nad počtem zemřelých. Naopak v letech 1996 – 2000 a 2011 – 2015 byl vyšší počet zemřelých než narozených. V jediném ze sledovaných období 2001 – 2005 se počet narozených a počet zemřelých téměř shodoval.

Z grafu č. 4 můžeme sledovat od roku 1986 do současnosti vyrovnaný stav přistěhovaných a vystěhovaných. Pouze v předchozím období v letech 1971 – 1975 se vystěhovalo o 327 lidí více, než se přistěhovalo. Ve stejném období se vystěhovalo největší množství lidí, 66,9 lidí na 1000 obyvatel (viz tabulka č. 3, str. IV).

Z grafu č. 5 lze vyčíst, že od roku 1971 do roku 1995 byl mírný přirozený přírůstek, od roku 1996 do roku 2000 potom úbytek. V následujících deseti letech nastal opět přírůstek. V období od roku 1971 do roku 1990 můžeme sledovat záporné migrační saldo, s výjimkou let 1976-1980. Od roku 1991 do roku 2005 byl mírný migrační přírůstek. Od roku 2006 do roku 2015 sledujeme naopak mírný migrační úbytek.

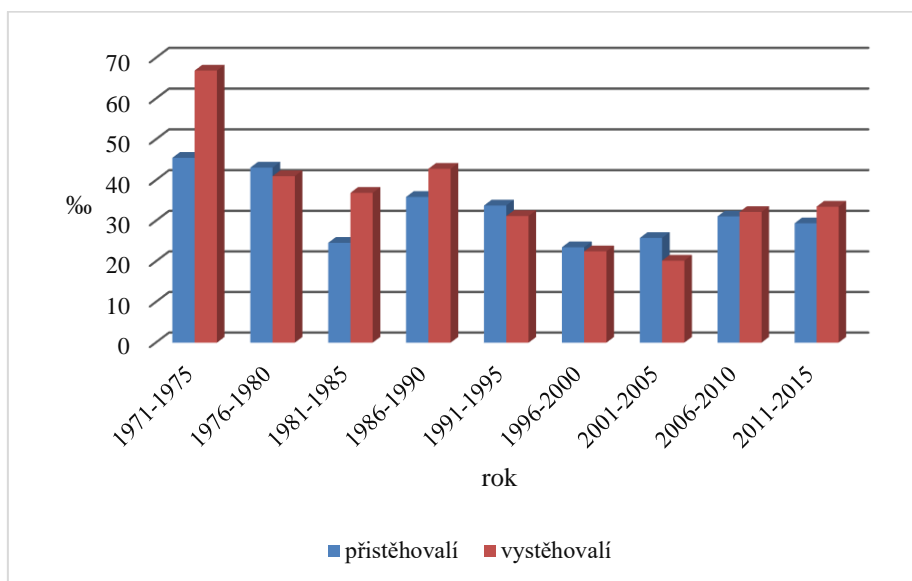
Celkový přírůstek je zpracován v grafu č. 6, který ukazuje, že ve sledovaném období kolísal.

Graf č. 3: Pohyb obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015 (narození a zemřelí)

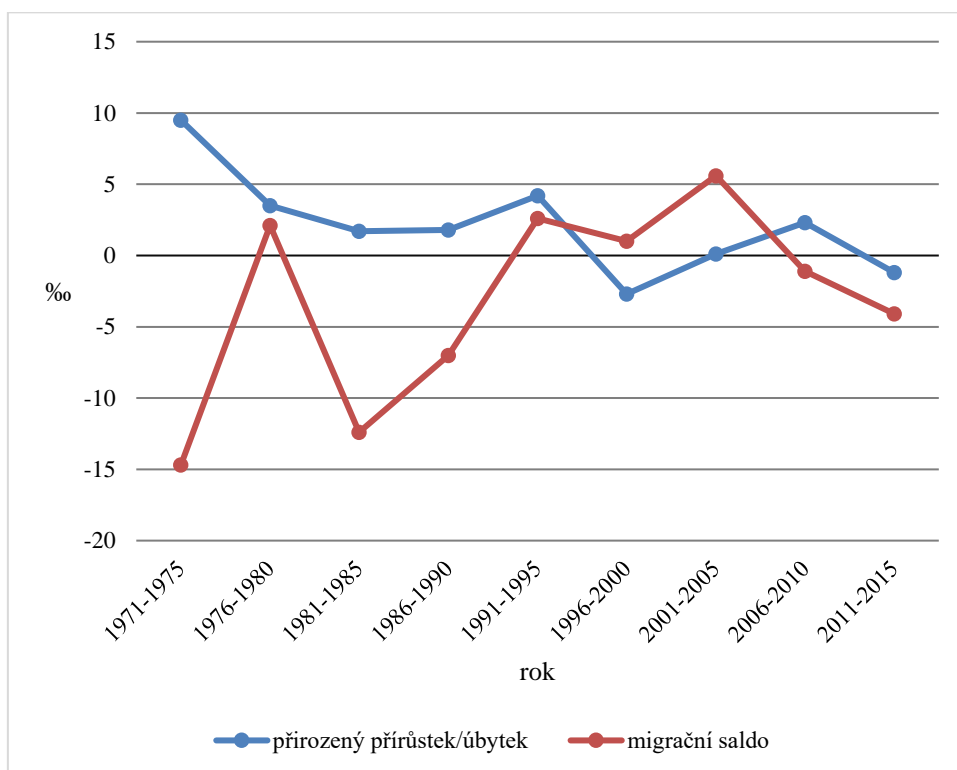
Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3, str. IV

Graf č. 4: Pohyb obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015 (přistěhovalí a vystěhovalí)

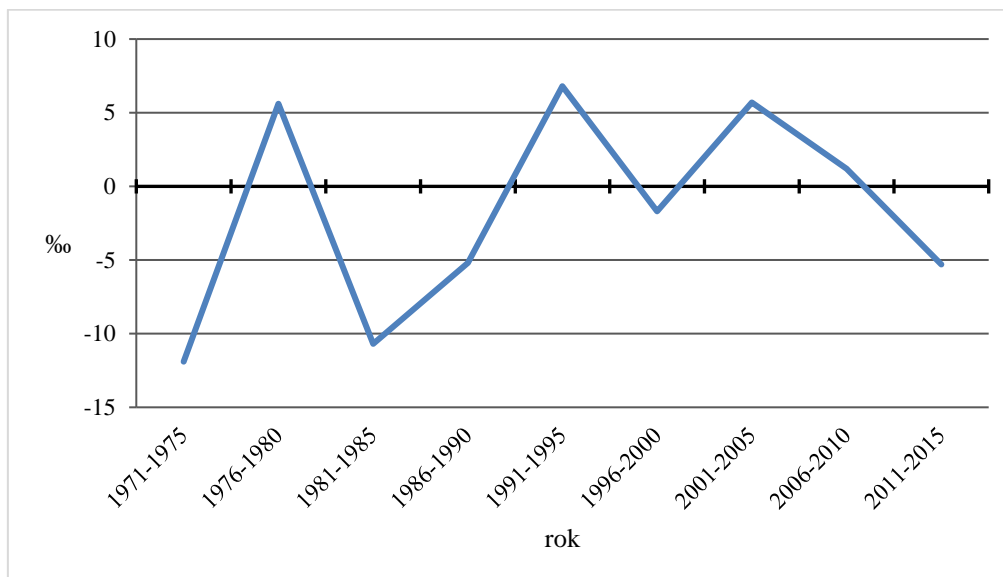
Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3, str. IV

Graf č. 5: Přírůstek obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3, str. IV

Graf č. 6: Celkový přírůstek/úbytek obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3, str. IV

5.3 Národnostní struktura obyvatel

První sčítání lidu v Československé republice se uskutečnilo v roce 1921. Největší politický význam byl přikládán zjištění údaje o národnosti obyvatelstva. Do první světové války se vlastně nikde oficiálně nezjišťovala národnost, ale jen jazyk v různých variantách (Kladiwa a kol. 2016).

Výsledek měl potvrdit oprávněnost vzniku Československa. Oficiálně existovala možnost přihlásit se k československé národnosti, avšak počet obyvatel hlásících se k české a slovenské národnosti bylo možno zjistit odděleně (Český statistický úřad 2017).

Národnost se určovala podle kmenové příslušnosti, jejímž znakem byl mateřský jazyk, na rozdíl od předválečného zjišťování národnosti podle tzv. obcovací řeči, které nahrávalo německému jazyku. Definice národnosti byla kritizována jak příslušníky národnostních menšin, tak většinovou populací. Doporučení demografů, aby bylo zjišťováno obojí, to znamená národnost i mateřský jazyk, se prosadilo až při sčítání v roce 1970.

Z údajů ze sčítání v roce 1921 zaznamenáváme, že v sídle Nové Sedlo žilo 473 občanů, kteří se hlásili k československé národnosti, a 3 450 občanů hlásících se k národnosti německé. Z grafu č. 7 a z tabulky č. 4 (viz str. IV) tedy vyplývá, že v sídle Nové Sedlo měla výraznou převahu německá národnost, která činila 88 %. Zbývajících 12 % obyvatel se hlásilo k národnosti československé. Jeden člověk se přihlásil k židovské národnosti. V celorepublikových výsledcích (viz graf č. 8) můžeme pozorovat opačný stav, kdy převažuje česká národnost nad německou více než dvojnásobně.

Při sčítání lidu v roce 1930 (viz graf č. 9) žilo v sídle Nové Sedlo 3 843 (89 %) Němců a 452 (11 %) Čechoslováků. Při porovnání grafů č. 7 a 9 můžeme vidět, že počet Němců v sídle Nové Sedlo je téměř stejný. Němci posílili pouze o 1 %.

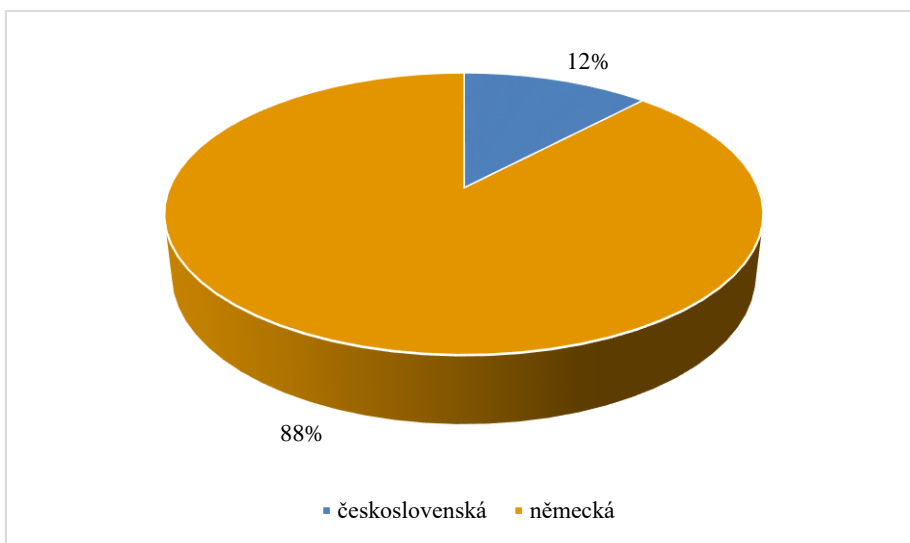
Výsledky sčítání lidu v roce 1970 jsou zcela opačné. Z grafu č. 10 je zřejmé, že převahu v sídle Nové Sedlo získali Češi (64 %), ale vlivem dosídlovací akce se zde mísila spousta národností. Žilo zde 376 Němců, 284 Slováků, 70 Maďarů, 1 Polák, 1 Rus a 1 Ukrajinec.

Ačkoli se v roce 1991 procentuálně počet Čechů zvýšil, ve skutečnosti jich zde žilo o 144 méně. Z grafu č. 11 tak vyplývá, že ubylo občanů jiné národnosti. V tomto roce zde žilo 217 Slováků, 214 Němců, 33 Maďarů, 28 Romů, 11 Moravanů, 1 Slezák, 1 Ukrajinec a 1 Rus.

Porovnáním národností uváděných v Novém Sedle ve sčítání v roce 1921 a v posledním sčítání v roce 1991 vyplývá, že se počet obyvatel hlásících se k německé národnosti snížil více než trojnásobně.

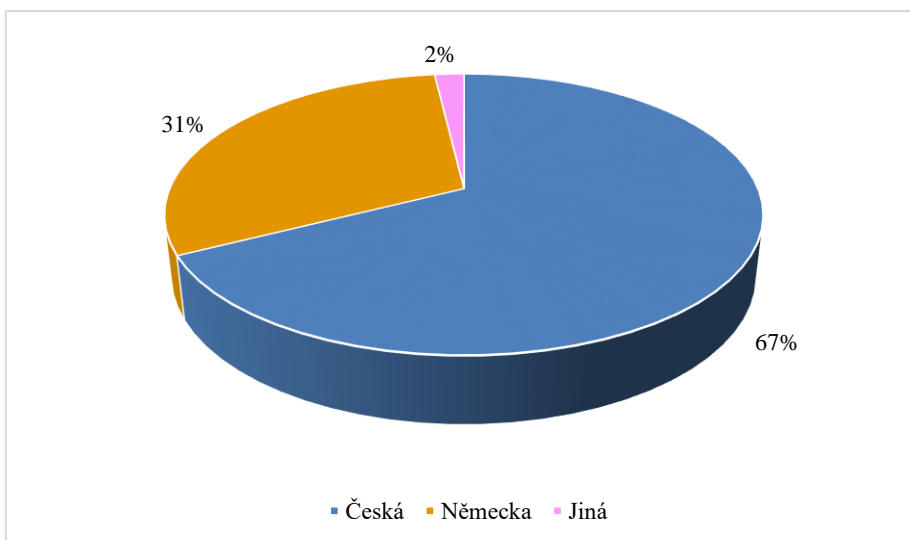
Porovnání s nejnovějšími výsledky ze sčítání obyvatel v roce 2011 by bylo zkreslené, neboť údaj o národnosti byl nepovinný. V obci Nové Sedlo tento údaj nevyplnilo 720 lidí (Český statistický úřad 2018).

Graf č. 7: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1921

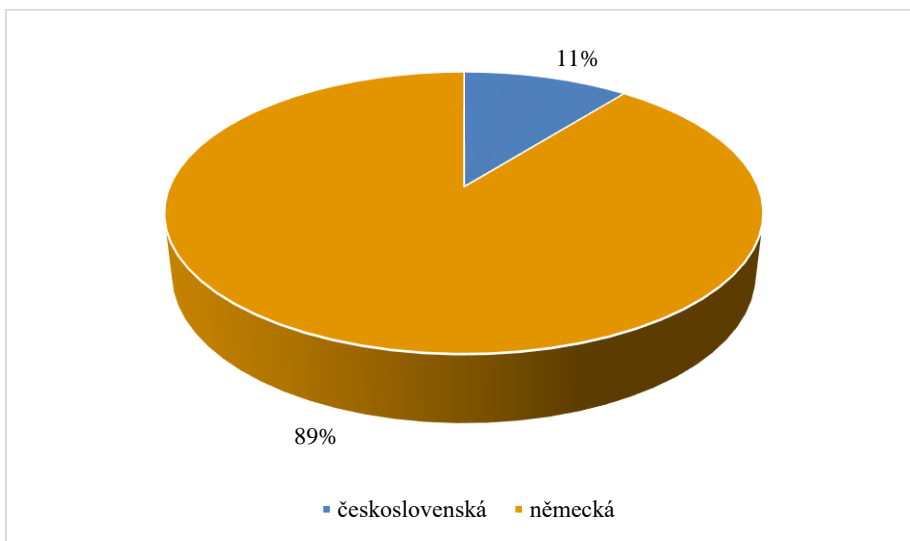
Zdroj: Statistický lexikon obcí v republice Československé I: Čechy, 1924

Graf č. 8: Národnostní složení v Československu v roce 1921

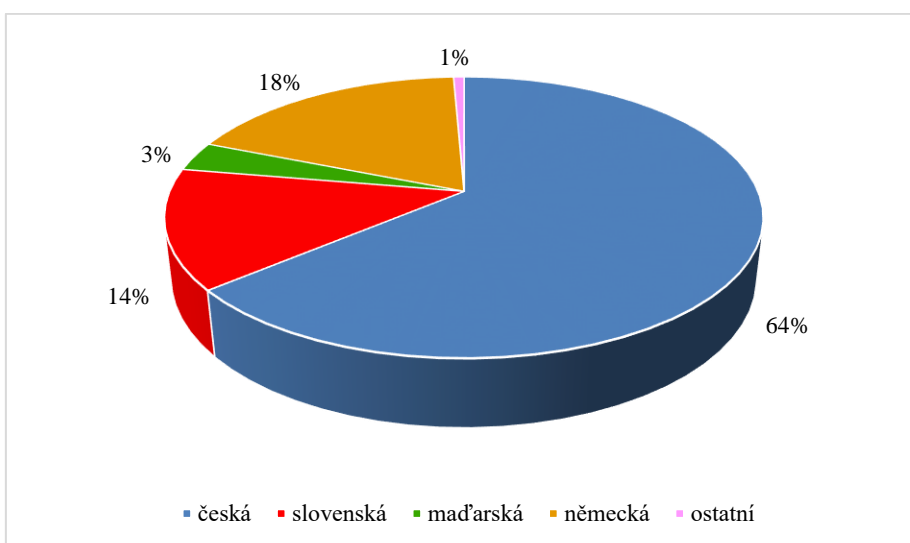
Zdroj: Český statistický úřad (2018)

Graf č. 9: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1930

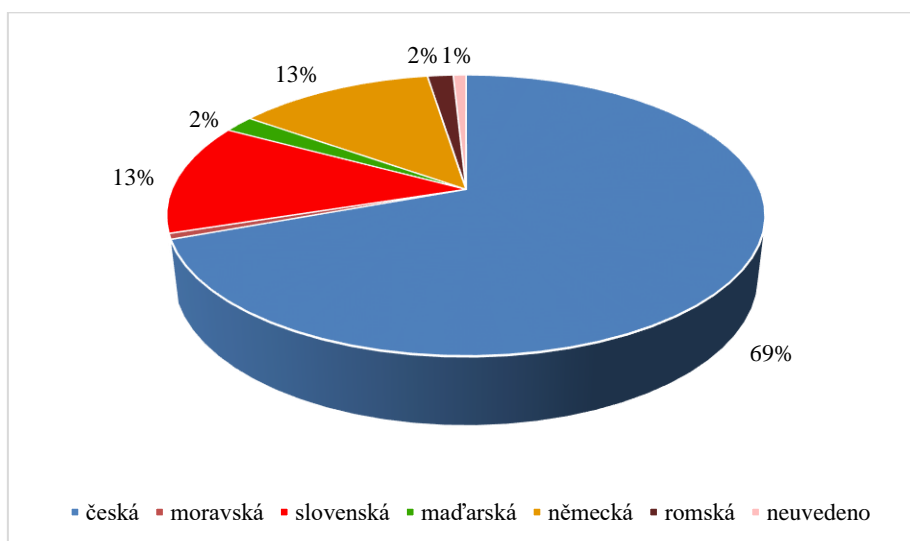
Zdroj: Statistický lexikon obcí v republice Československé I: Čechy, 1934

Graf č. 10: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1970

Zdroj: Český statistický úřad (2018)

Graf č. 11: Národnostní složení v sídle Nové Sedlo v roce 1991

Zdroj: Český statistický úřad (2018)

5.4 Věková struktura obyvatel

Grafy č. 12, 13 a 14 a tabulka č. 5 (viz str. V) zobrazují strukturu počtu obyvatel podle pohlaví a věku v sídle Nové Sedlo v letech 1970, 1991 a 2011.

Z věkové pyramidy pro rok 1970 vyplývá, že zastoupení mužů a žen je vyrovnané. Jediný rozdíl je u věkové kategorie 20 – 29 let, kde převažují muži nad ženami. Tato věková pyramida je progresivního typu, což znamená, že dětská složka převažuje nad reprodukční a reprodukční složka převažuje nad postreprodukční.

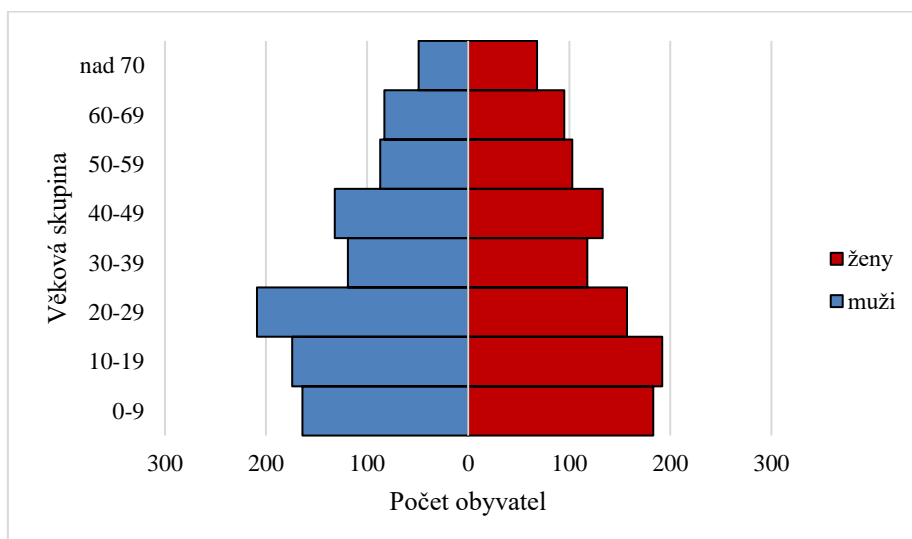
Graf č. 13 nám ukazuje věkovou pyramidu z roku 1991. Při porovnání s předchozím grafem můžeme vidět rozdíl především ve věkové kategorii 0 – 9 let. Počet dětí v tomto věku klesl z 347 na 227. Z toho vyplývá, že v 80. letech se rodilo mnohem méně dětí než v 70. letech. Z grafu č. 13 je také zřejmé, že ženy se dožívaly vyššího věku než muži. Sčítání lidu v roce 1991 se zúčastnilo 66 žen a pouze 25 mužů.

Poslední graf, který se týká věkové struktury, je graf č. 14, který vznikl na základě údajů sčítání lidu v roce 2011. Bohužel v tomto případě nemůžeme s přechozím grafem porovnat věkovou kategorii dětí, neboť v roce 2011 je nejmladší věková kategorie 0 – 14. Navíc jsou tyto údaje vedeny pouze pro celou obec. Tento rok byl do práce zařazen proto, aby se poukázalo na rozdíl progresivní a stacionární věkové pyramidy. Věková pyramida

z roku 2011 je stacionární, což znamená, že dětská složka se dostává do rovnováhy s reprodukční složkou.

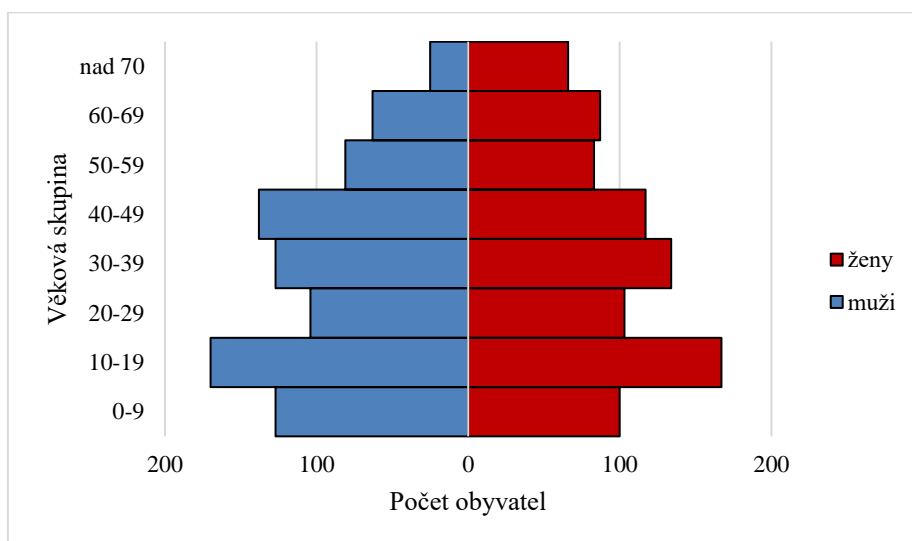
Z grafu č. 15 vyplývá, že v roce 1970 v obci žilo 24 % obyvatel v předproduktivním věku, 66 % v produktivním věku a 10 % v poproduktivním věku. Následující graf č. 16 poukazuje na to, že v roce 1991 se předproduktivní složka snížila o 2 %, naopak o 1 % se zvýšily zbylé dvě složky. Graf č. 17 zobrazuje strukturu obyvatel v roce 2011. V tomto roce se předproduktivní složka opět snížila, tentokrát o 6 %, o 4 % se navýšila složka produktivní a o 2 % poproduktivní. Z dlouhodobého hlediska je patrné, že ubývá dětí ve věku 0-14 let a přibývá lidí v produktivním a poproduktivním věku.

Graf č. 12: Věková pyramida sídla Nové Sedlo v roce 1970

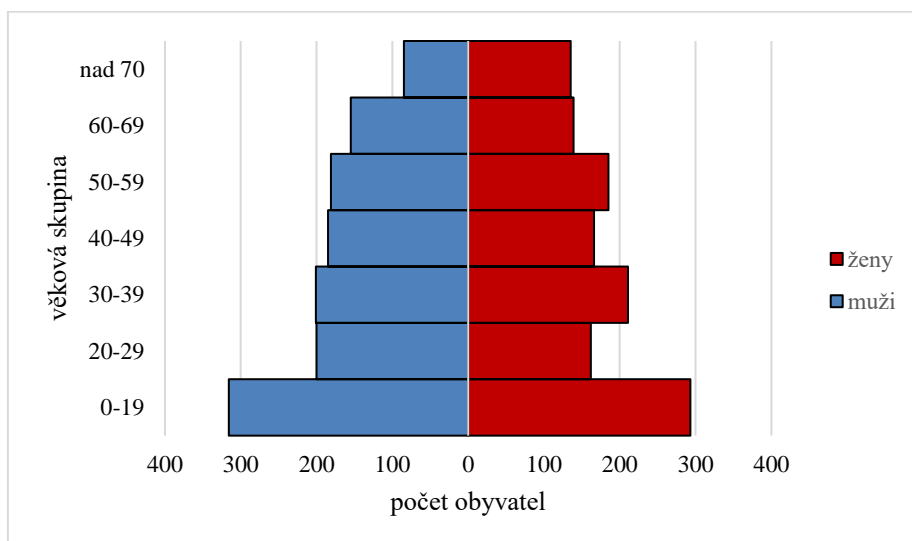
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 13: Věková pyramida sídla Nové Sedlo v roce 1991

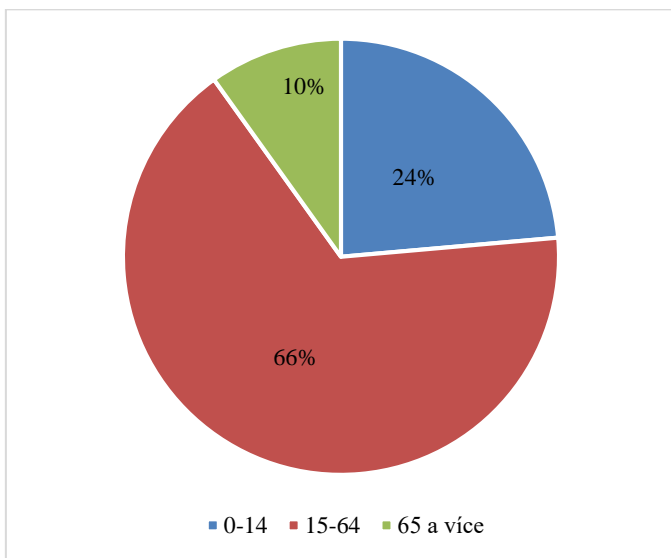
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 14: Věková pyramida obce Nové Sedlo v roce 2011

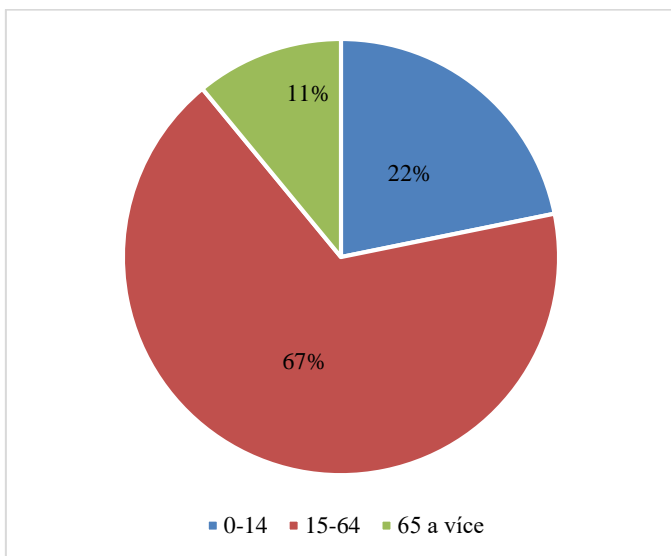
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 15: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 1970

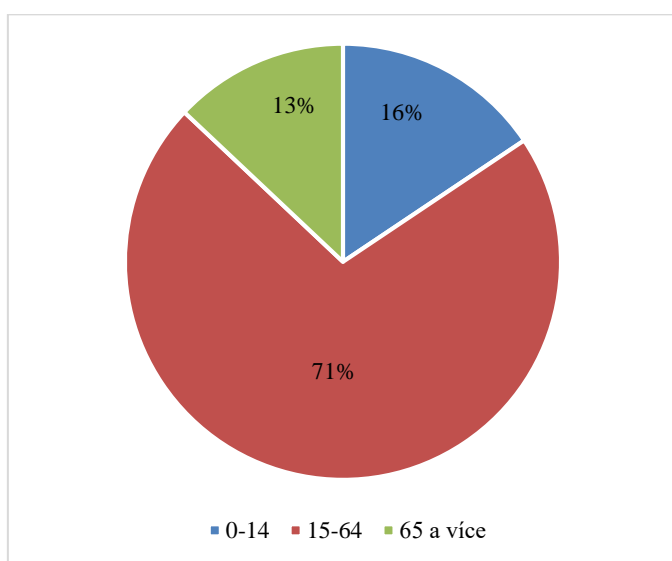
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 16: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 1991

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 17: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

5.5 Struktura obyvatel podle vzdělání

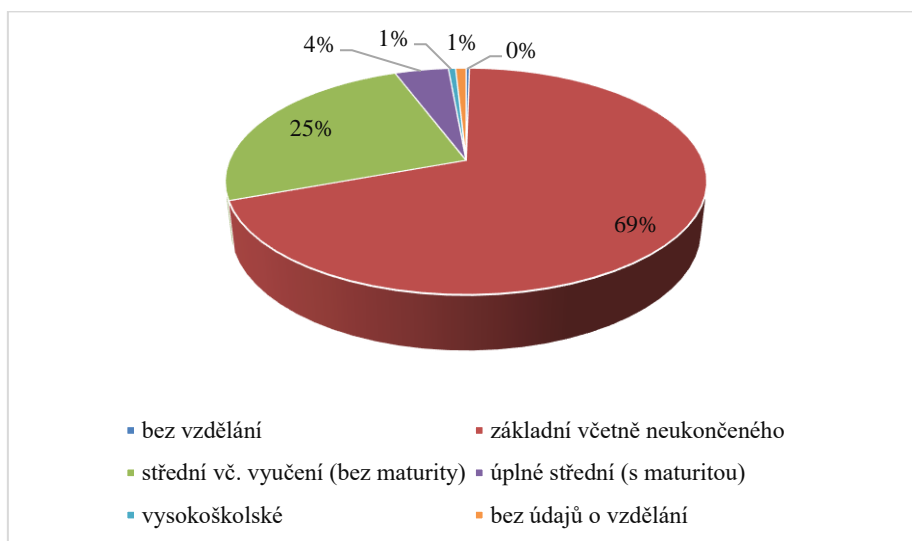
Strukturu obyvatel podle vzdělání je uvedeno za období let 1970 až 2011 (viz tabulka č. 6, str. V). V grafech č. 18-21 jsou znázorněni obyvatelé starší 15 let. Počet lidí se základním vzděláním včetně neukončeného se v rozmezí sledovaných čtyřiceti letech snížil na polovinu. V roce 1970 mělo základní vzdělání včetně neukončeného 69 % lidí tj. 1 559 osob, v roce 2011 jejich počet klesl na 37 %, což představovalo 751 osob. Počet lidí se středním vzděláním včetně vyučení (bez maturity) se příliš neměnil. V letech 1970 a 1980 tato skupina představovala 25%, v roce 1991 stoupla o 6 %. Stejný nárůst pokračoval i v dalším desetiletí.

V roce 2001 dosáhl počet lidí se středním vzděláním 37%, tento podíl byl stejný i v roce 2011. Porovnáním grafů lze vysledovat, že se zvyšoval podíl lidí s úplným středním vzděláním s maturitou. Zatímco v roce 1970 to byla pouze 4 %, v roce 2011 činila 19 %. Stoupající trend pozorujeme i u vysokoškolského vzdělání, avšak se ze všech sledovaných stupňů vzdělání mění nejméně. V roce 1970 představovali lidé s vysokoškolským vzděláním 1 %, což bylo 13 osob, tento podíl se za dalších deset let nezměnil, v roce 2001 stoupl na 2 % a v roce 2011 na 3 %, která představoval 98 osob. Počet lidí bez vzdělání ve sledovaných letech nikdy nepřesáhl 1 %.

Porovnáním vzdělanostní úrovně obce Nové Sedlo s Československem v roce 1970 lze vysledovat, že v obou případech je nejvíce lidí se základním vzděláním, ale v Novém Sedle je to 69 % a v Československu 53 %. Vyšší odborné vzdělání je zastoupeno přibližně stejně. Velký rozdíl je v počtu úplného středního vzdělání s maturitou. Zatímco v Československu dosahuje 13,5 %, v Novém Sedle jsou to 4 %. V neospěch Nového Sedla vychází i srovnání vysokoškolského vzdělání, kdy v Novém Sedle činí 1 %, v Československu 3,4 %.

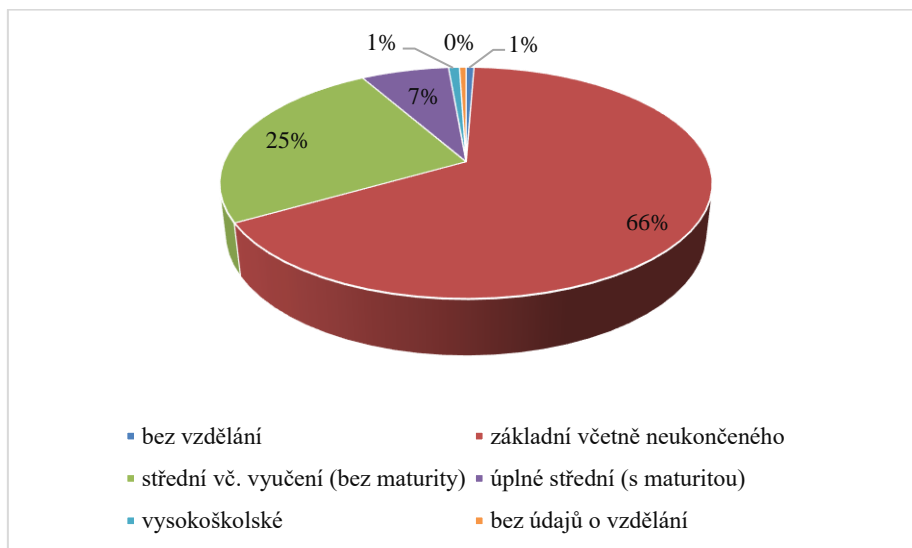
V roce 2011 je největší rozdíl u základního vzdělání. V České republice to bylo 17,5 %, v Novém Sedle 37 %. Stejný počet 37 % představuje v Novém Sedle i střední vzdělání včetně vyučení bez maturity. V České republice bylo vyučených o 4 % méně. Zvýšil se rozdíl u porovnání lidí s vysokoškolským vzděláním. V České republice to bylo 12,5 %. Zatímco v Novém Sedle pouhé 3 %.

Graf č. 18: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1970 v obci Nové Sedlo

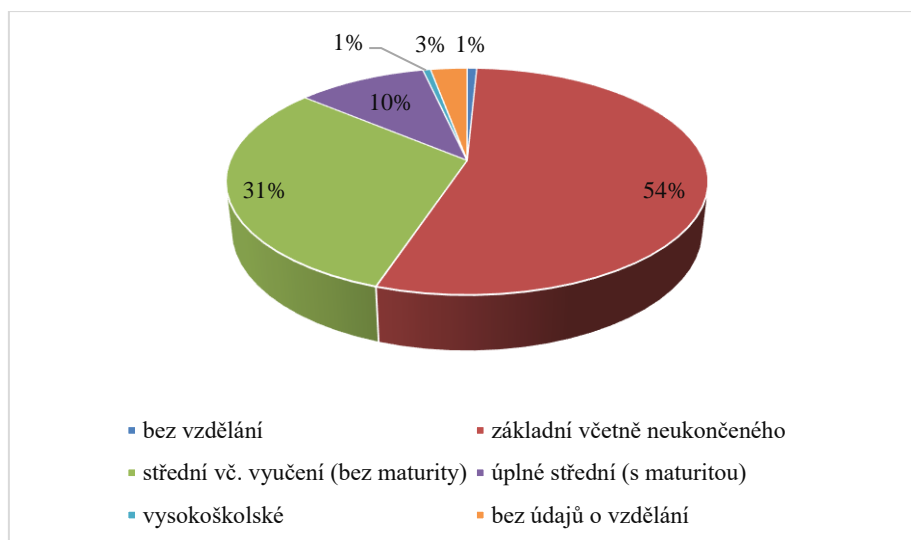
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 19: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1980 v obci Nové Sedlo

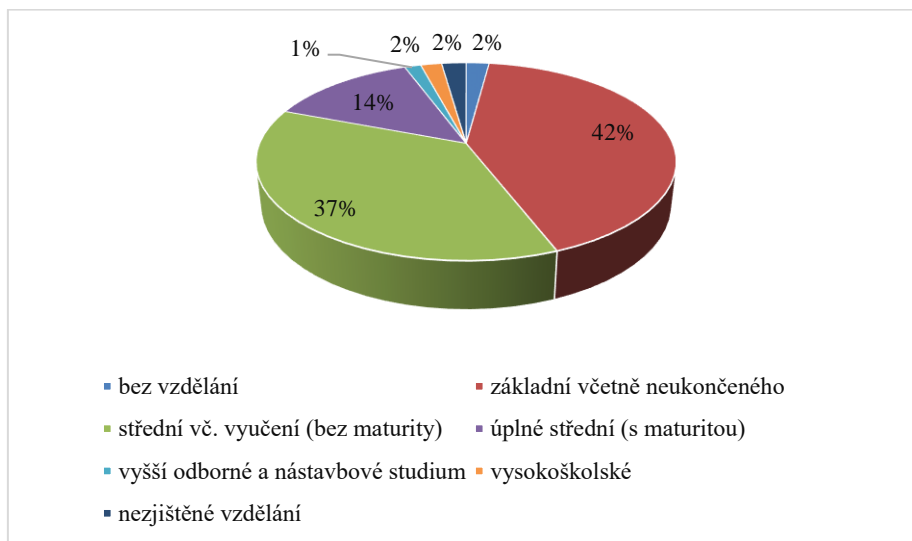
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 20: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1991 v obci Nové Sedlo

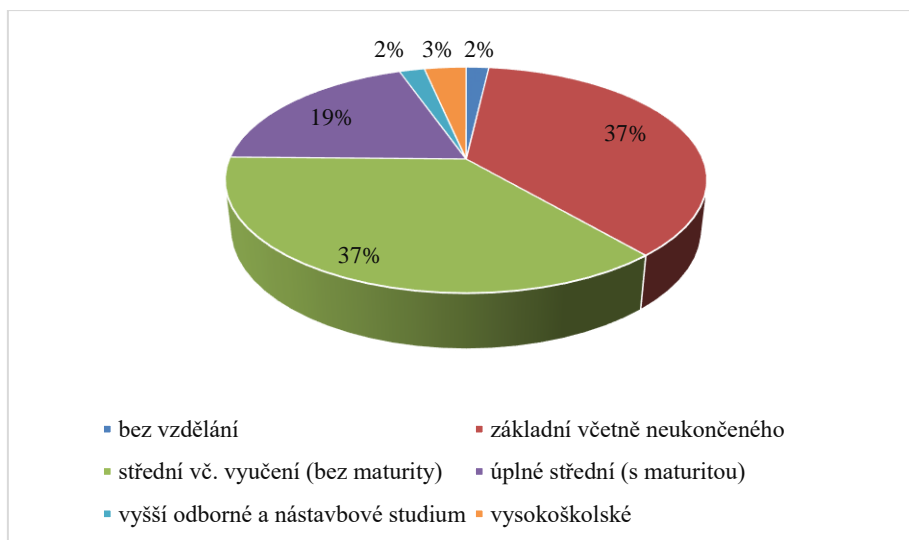
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 21: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2001 v obci Nové Sedlo

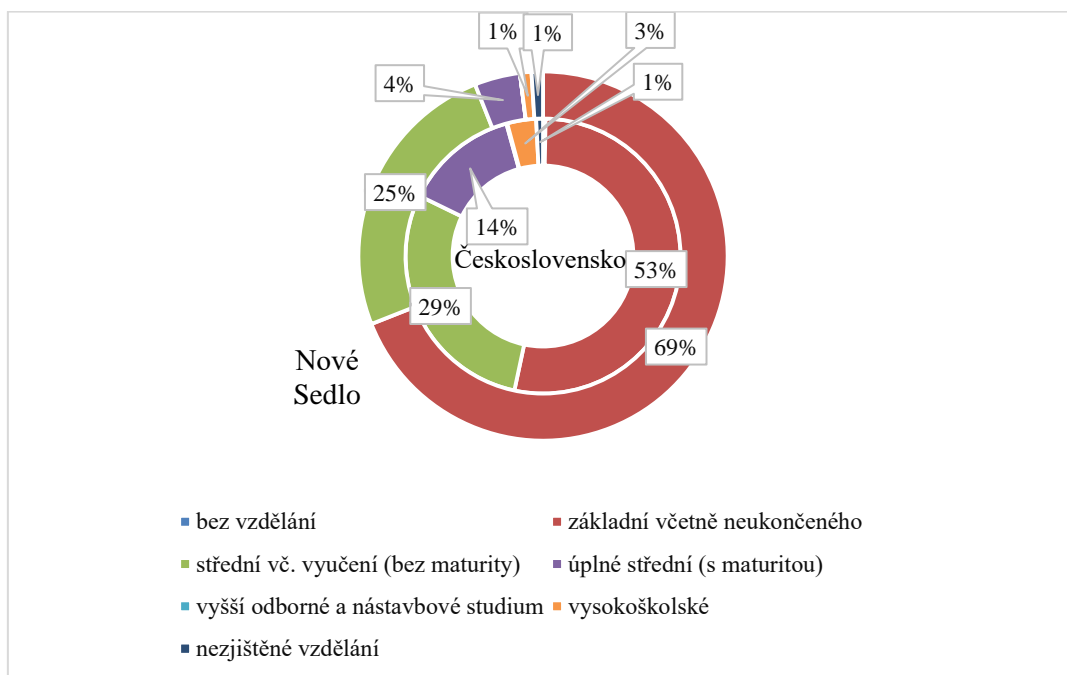
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 22: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011 v obci Nové Sedlo

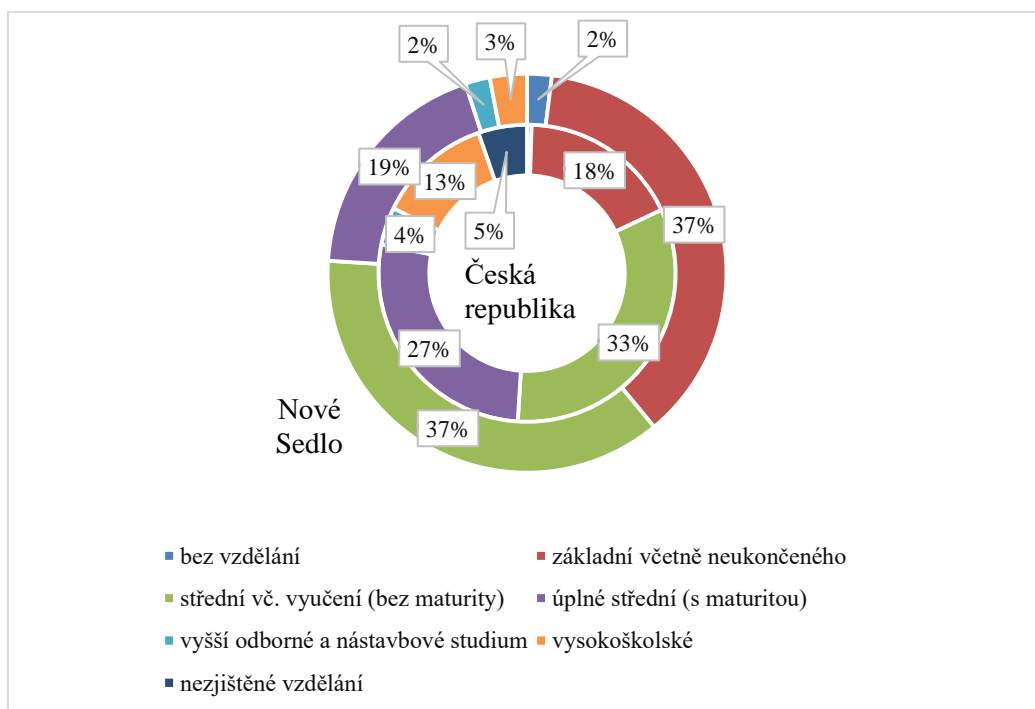
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 23: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR a v Novém Sedle v roce 1970

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Graf č. 24: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR a v Novém Sedle v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

6 Urbanistický vývoj sídla

6.1 Využití plochy

Z grafu č. 25, který vznikl na základě vektorizace mapy SMO5 z roku 1926, lze vyčíst, že největší část sídla Nové Sedlo zabírala travnatá plocha 39 %. Jednalo se především o louky a pastviny. Lesy zaujímaly 30 %, orná půda se podílela 7 %. Zastavěná plocha tvořila 1 % území. Ostatní plocha sestávající z komunikací, železnic, zeleně, dolů a hřbitova představovala 7 %, vodní plocha pak 2 %.

Z grafu č. 26, který představuje rozmístění plochy v roce 1952, lze vysledovat nárůst orné půdy o polovinu (z 18 % na 36 %) na úkor travního porostu, který klesl o 10 %, a lesů, jejichž podíl se snížil o 7 %, ostatní plocha se snížila o 2 %, podíl zahrad se zvýšil o 1 %. Zastavěná plocha zůstala stejná.

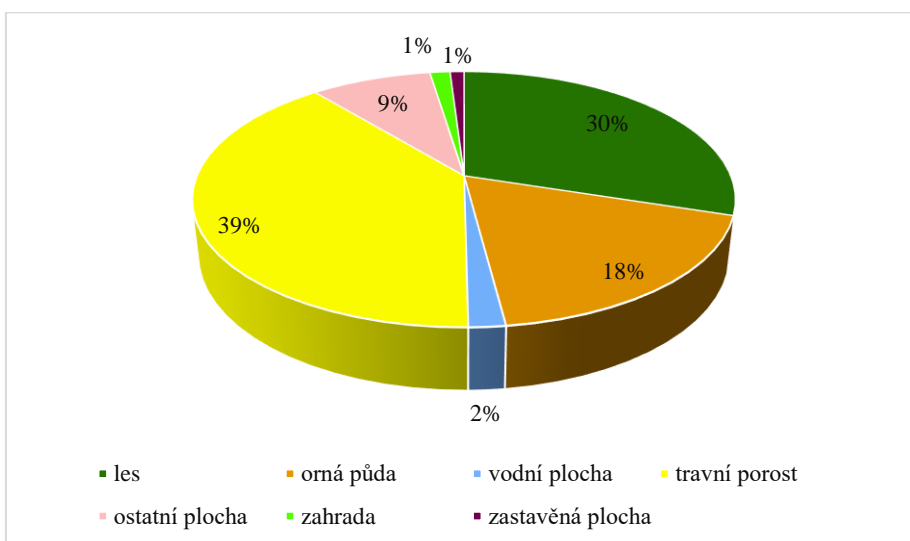
Na grafu č. 27, který zobrazuje rok 1999, sledujeme ve využití plochy výraznou změnu, kterou vyvolal přechod na povrchovou těžbu hnědého uhlí. Hlubinná těžba byla zastavena v roce 1959. Postup těžební činnosti zcela změnil ráz sídla. Dolová činnost zasáhla téměř polovinu území. V porovnání se stavem v roce 1952 došlo k největší změně v nárůstu ostatní plochy ze 7 % na 62 %, kam se dobývací prostory v rámci účelové kategorizace půdy započítávají (Valášková 2010). Největší úbytek byl na úkor travnaté plochy a orné půdy, jak je patrné z map č. 5 a 6. Travnatá plocha v roce 1999 klesla z 29 % na 2 %, orná půda z 36 % na 5 %. Ačkoli byly lesy v severozápadní části sídla zcela zničeny, můžeme sledovat dokonce jejich nárůst o 2 % novou výsadbou v jižní a jihozápadní části. Zastavěná plocha i nadále představuje 1 %. Nemění se ani zastoupení vodní plochy.

Graf č. 28 zobrazující údaje z roku 2016 se procentuálně zcela shoduje s údaji z roku 1999. Z mapy č. 7 můžeme pozorovat pouze nepatrné změny, a to pouze výstavbou budov. Stavební činnost probíhala především ve východní části (viz obrázek č. 1 a 2 na str. X).

Z grafu č. 29 lze vyčíst, že od roku 1926 ubylo nejvíce travního porostu a orné půdy, naopak ostatní plocha se zvětšila. Lesy, vodní plocha, zahrady a zastavěná plocha zůstaly zachovány.

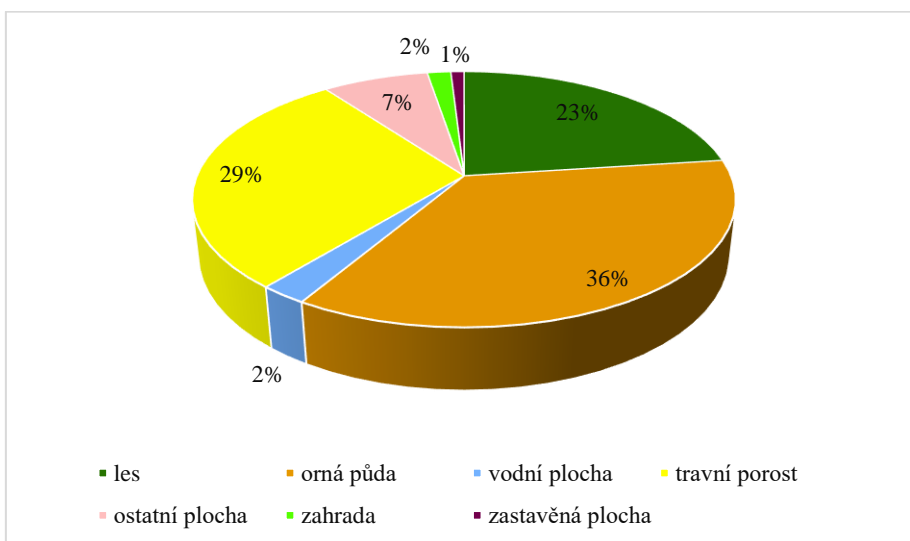
Porovnání ortofotomap dokládá skutečnost, že postup dolové činnosti zcela ovlivnil využití plochy. Přesto, že těžba byla ukončena v roce 2011, dolové území není zatím rekultivováno. Naopak je plánováno uhlí dotěžit. Blízkost dolového území omezuje i výstavbu nových domů.

Graf č. 25: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1926

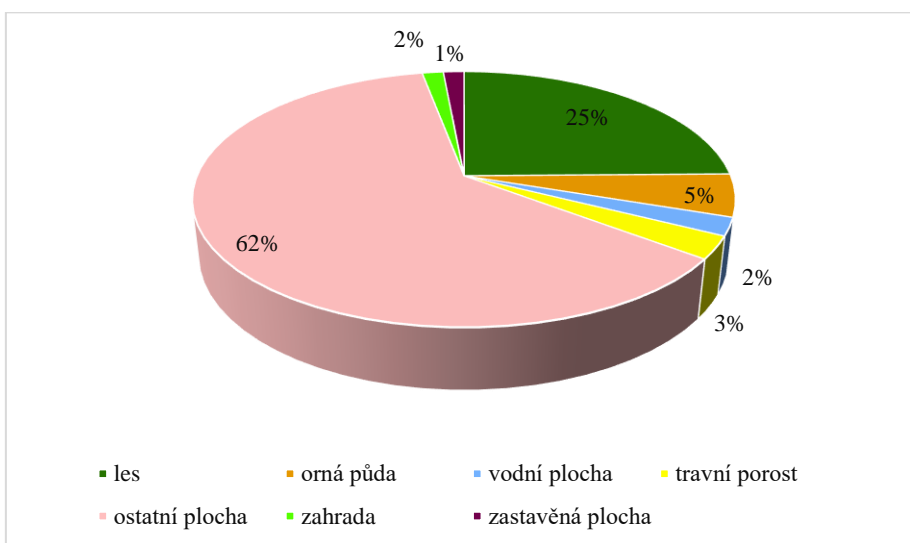
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 26: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1952

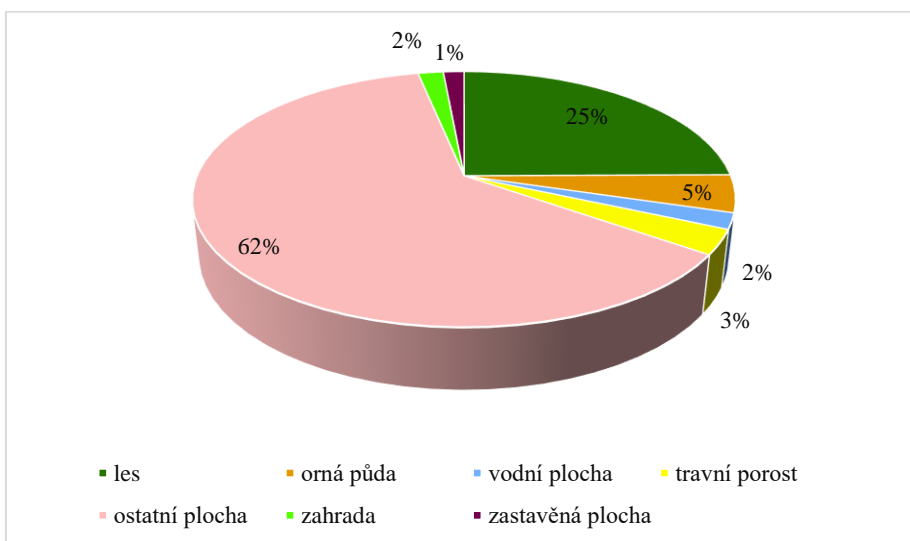
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 27: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1999

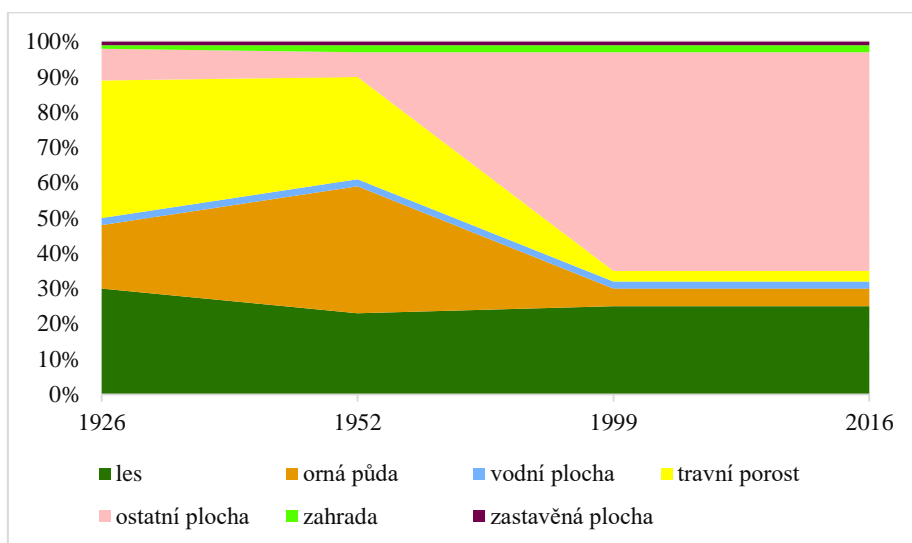
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 28: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 2016

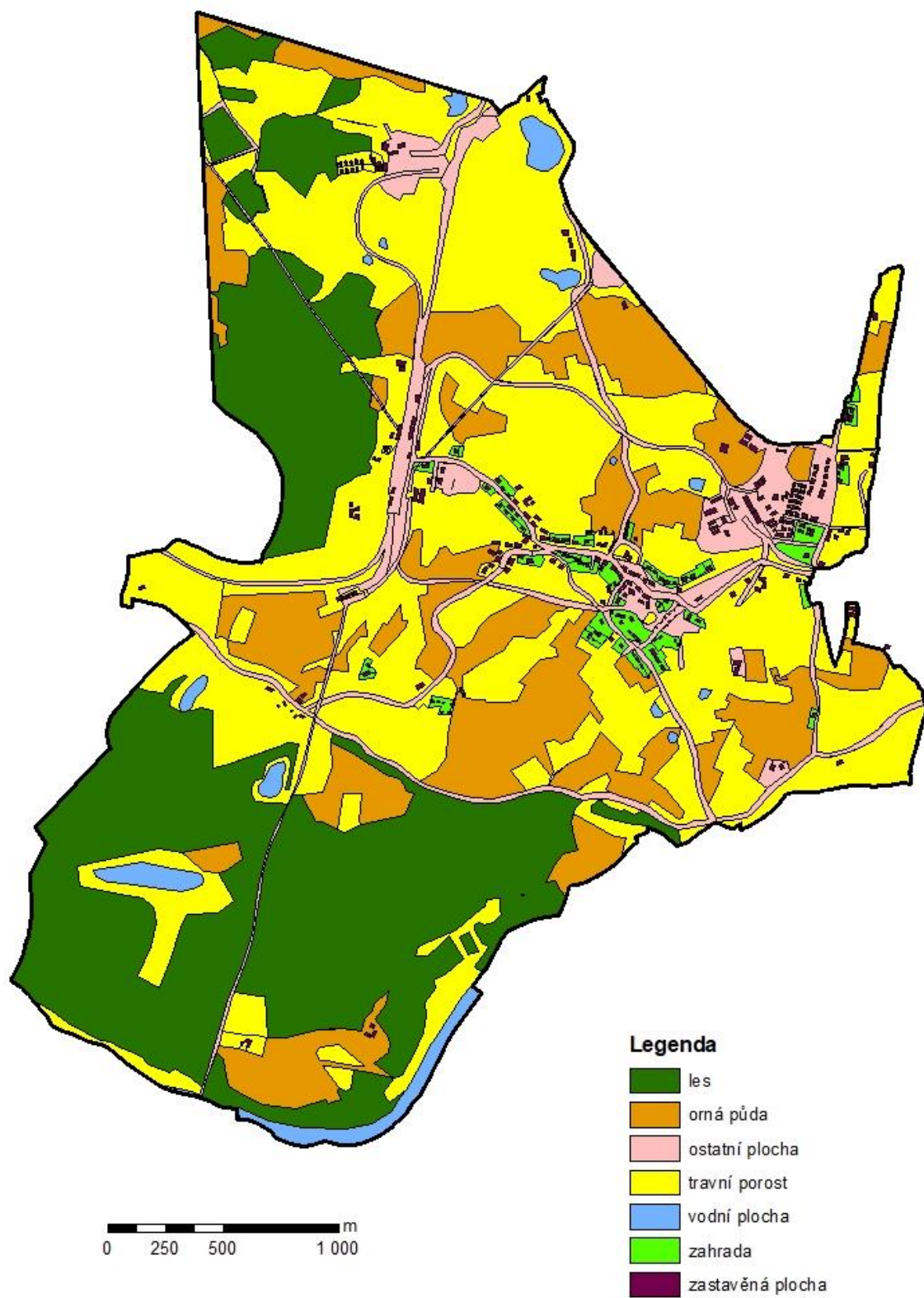
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 29: Vývoj využití ploch sídla Nové Sedlo

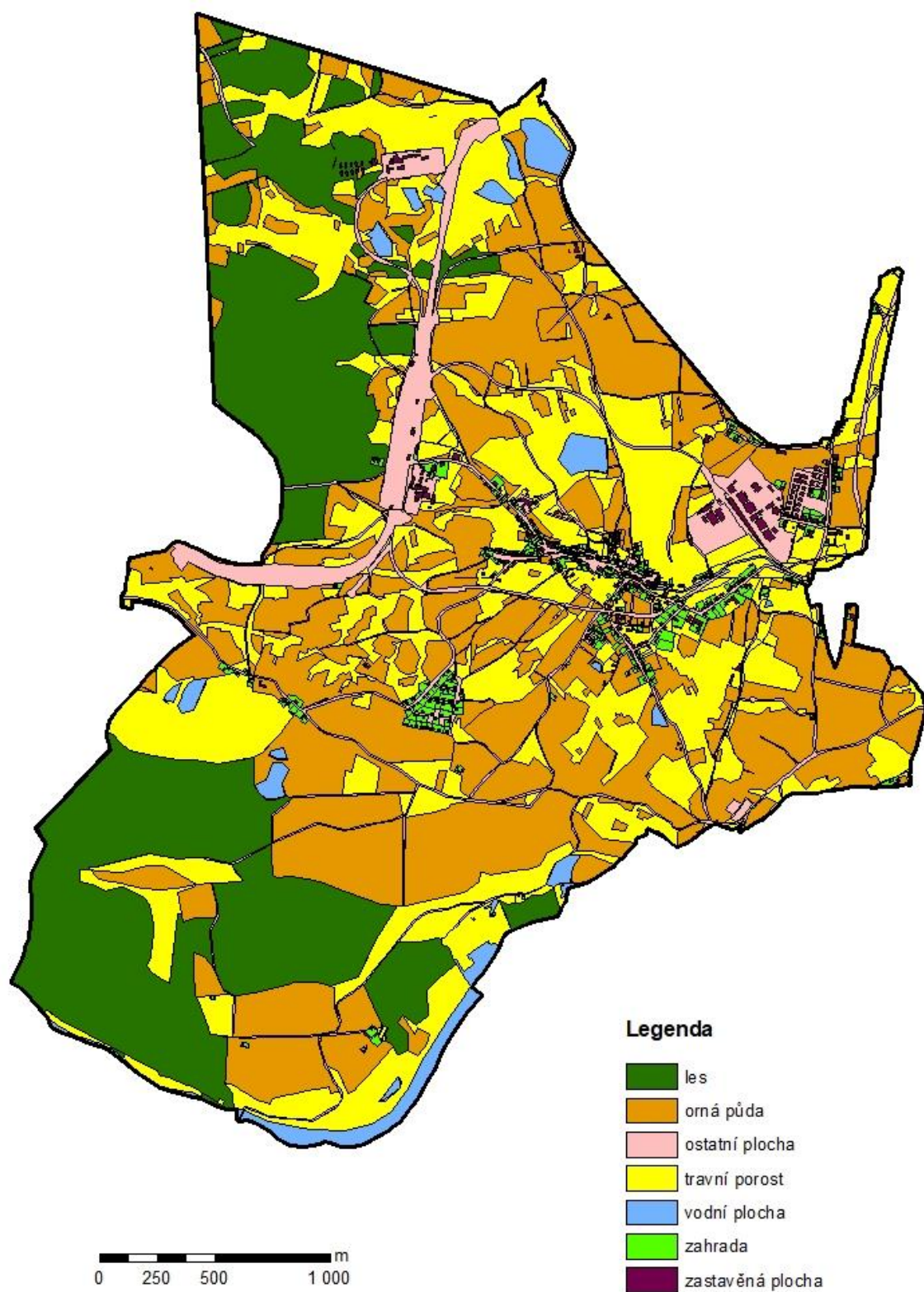
Zdroj: Vlastní zpracování

Mapa č. 4: Rozložení plochy v roce 1926

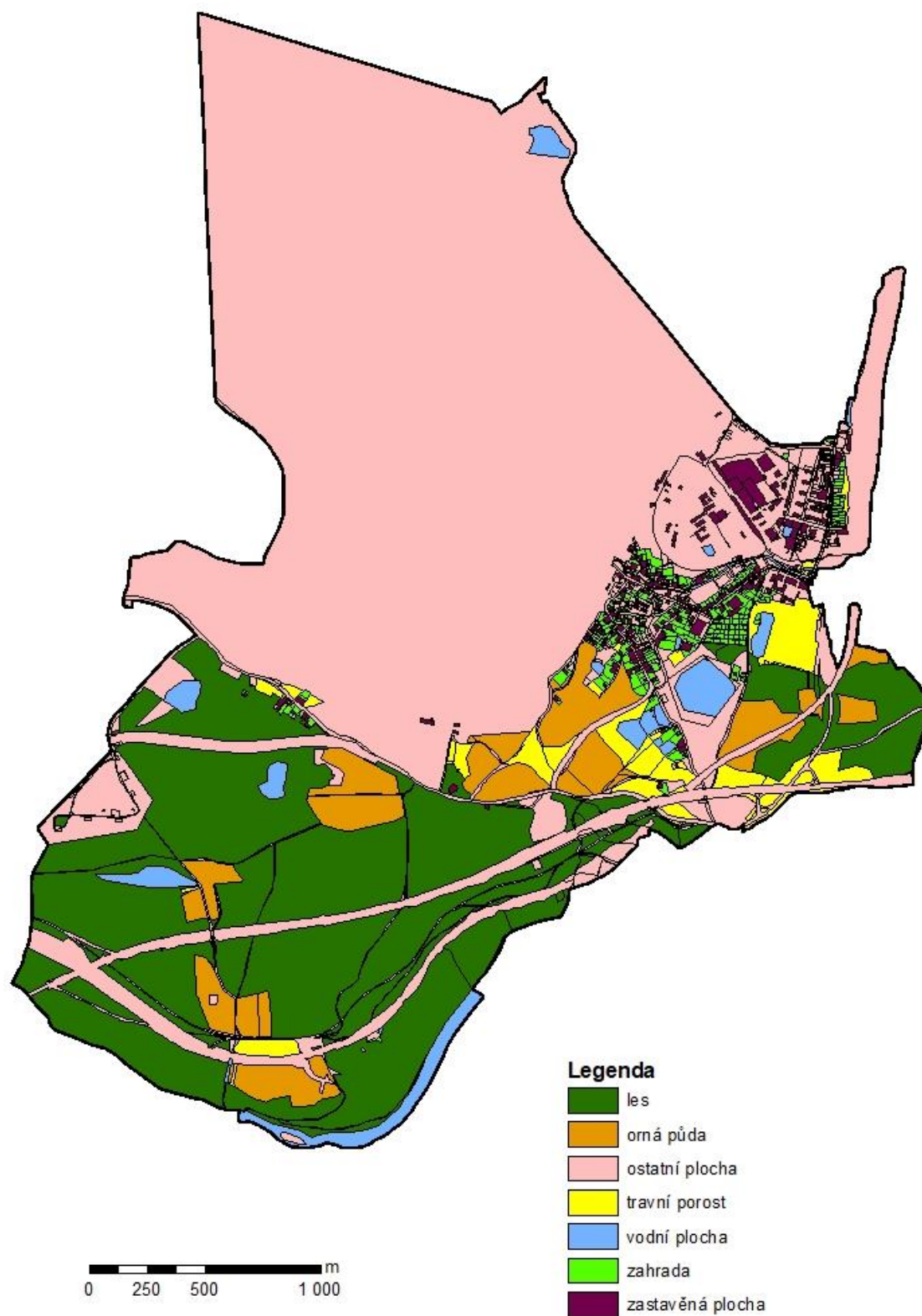
Zdroj: Vlastní zpracování

Mapa č. 5: Rozložení plochy v roce 1952

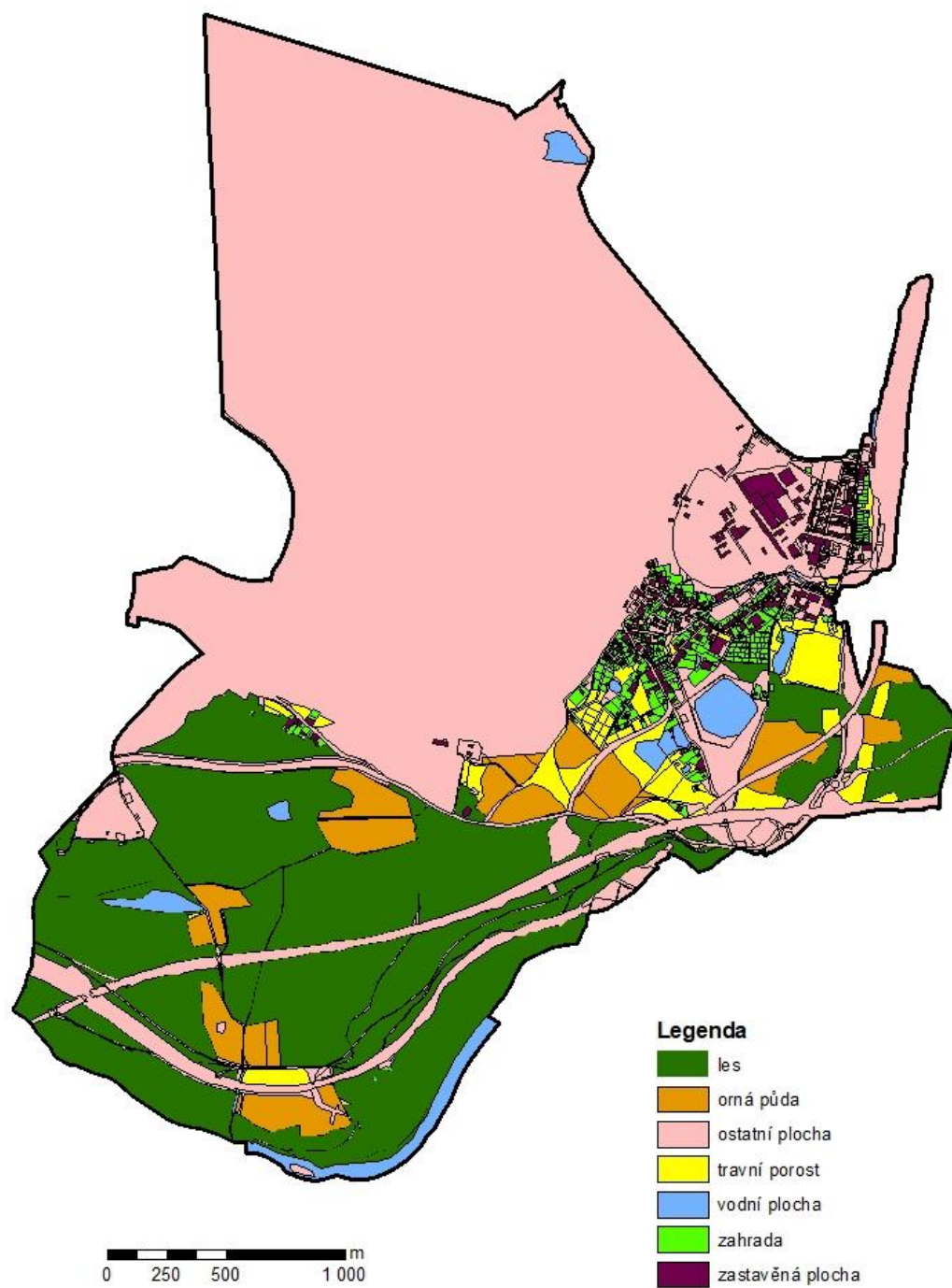
Zdroj: Vlastní zpracování

Mapa č. 6: Rozložení plochy v roce 1999

Zdroj: Vlastní zpracování

Mapa č. 7: Rozložení plochy v roce 2016

Zdroj: Vlastní zpracování

6.2 Vývoj počtu domů

Do devadesátých let 19. století se zástavba rozšiřovala jen individuální výstavbou. Objekty postupně vyplňovaly volná prostranství mezi roztroušenými staršími domy. Postupně tak vznikal souvislý celek. Od devadesátých let se na výstavbě domů podílely průmyslové podniky. Jako první postavil pro své horníky na dole Union I. Vladimír Vondráček 9 obytných domů, již zmíněnou „českou kolonii“ (kol. autorů 1985). Dle Vlasákové a Vlasáka (1997) nechala společnost společnost Duchcovsko-podmokelská dráha při dole Union II. postavit v severní části katastru obce další hornickou kolonii, konkrétně 2 obytné domy pro úředníky a 10 bytových domů pro dělníky. Pro zaměstnance dolu Císařská šachta nechala firma postavit 4 domy s byty pro úředníky a 28 domů s dělnickými byty a na lomu šachty ještě další dva bytové domy.

Podobně si počínal i majitel sklárny. Jen s minimálním časovým odstupem od zahájení stavby továrny, začal východně v bezprostřední blízkosti továrny stavět domy pro nové skláře, kteří sem přišli za prací. Do konce roku 1880 pro ně vzniklo 12 jednopatrových domů s jednoduchými byty, které měly pokoj s kuchyní a společným sociálním zařízením. V době největší produkce před I. světovou válkou zde našlo práci až 1500 dělníků a dalších 50 zaměstnanců. Dále se rozšířila sklářská kolonie výstavbou 32 patrových domů s dělnickými byty a 7 domů pro řídicí zaměstnance (Vlasák, Vlasáková, Smetana 1998). Ve východní části sídliště nechal majitel postavit podnikový hotel s rozlehlým tanečním sálem, biliárem, krytou vytápěnou kuželkovou dráhou, pokoji pro hosty aj. Podél silnice vedoucí k hlavnímu vchodu do sklárny vznikla honosná budova ředitelství (viz fotografie č. 3, str. VIII), kterou obklopoval rozlehlý zahradnický řešený park s vodotryskem. V jeho jihovýchodním rohu stála stavba vilového typu, kterou sklárna pronajala poště.

Jak píše Vlasáková a Vlasák (1997), v letech 1922-1924 bylo ještě postaveno na náklady státního fondu v Loketské ulici pět domů s 15 byty pro dělníky. Ostatní domy, které vznikly v období mezi světovými válkami, byly vystavěny individuální výstavbou. Jednalo se o výstavbu podél silnice ke sklárně, při silnici vedoucí na Loket a na Pískový vrch.

Konfiskace majetku odsunutých Němců se týkala i domů a bytů. Ty převzal do správy stát. Rodinné domy se později předaly do vlastnictví jednotlivých zájemců. Některé domy a byty přešly do správy sklárny a dolů. Přestože kvalita většiny domů byla nízká, nebyly vzhledem k plánovanému postupu těžby hnědého uhlí udržovány a

modernizovány ani v dalších letech. Teprve v šedesátých letech nechaly dolový podnik a sklárna postavit 24 bytových jednotek. Od šedesátých let postup těžby zásadně ovlivnil vzhled obce. Od roku 1965 se postupně zbouralo 142 domů v západní části obce.

Mapa č. 8: Demolice zástavby dolovou činností

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 1971 se zboural i historický střed města. Kromě domů vzaly za své i budovy s občanskou vybaveností. Provozovny byly přemístěny do provizorních prostor. V roce 1974 se začalo s demolicí 72 rodinných domů na Pískovém vrchu (Prokop 2001). Od druhé poloviny šedesátých let došlo k postupnému bourání sklářské kolonie. Na jejím místě vzniklo v letech 1969-1976 panelové sídliště. V roce 1977 přibýly ještě dva panelové domy. V době výstavby sídliště vznikly i dvě nové prodejny tzv. samoobsluhy a komplex budov, kde byl umístěn městský národní výbor, domovní správa, pošta, knihovna, pošta, obchody a restaurace. Obyvatelé demolovaných domů získali náhradní bydlení v panelovém sídlišti, nebo se přestěhovali do okolních měst. V dalších letech byla realizována individuální výstavba.

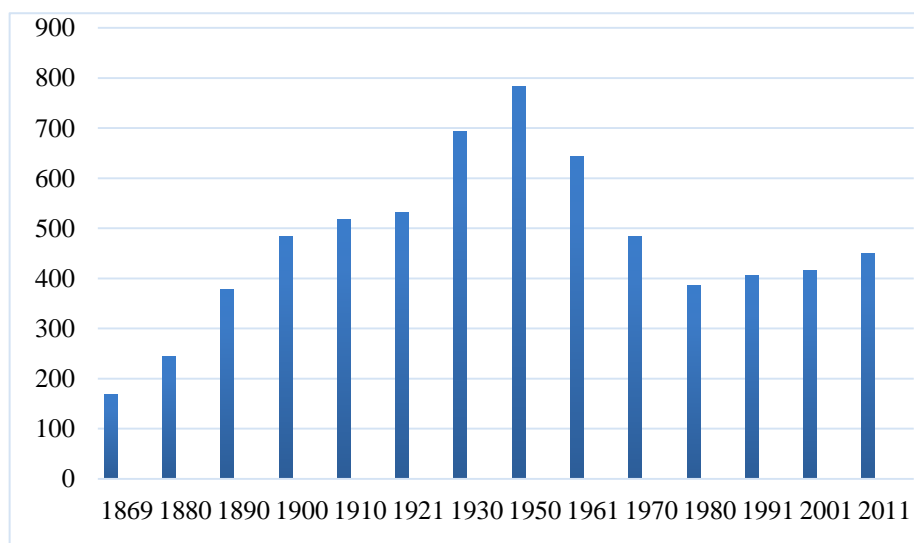
V devadesátých letech rozhodlo městské zastupitelstvo o prodeji bytů v panelovém sídlišti do osobního vlastnictví nájemníkům, stejně jako některé obecní domy, které neměly víc než čtyři bytové jednotky. Stavby, které patřily do majetku sklárny, začaly po její privatizaci chátrat. Jedna z nejhonosnějších staveb v obci, ředitelská vila, byla nakonec v roce 2015 zbourána.

Po roce 2000 začalo město pro výstavbu bytů využívat dotace. V roce 2004 byla z dotace Ministerstva pro místní rozvoj přestavěna budova bývalých jeslí na 10 bytových jednotek. V letech 2006-2007 byly vybudovány inženýrské sítě pro 12 rodinných domů za železničním přejezdem v Loučkách. V současnosti jsou všechny domy obydlené. Z dalších dotací Ministerstva pro místní rozvoj zrealizovalo město zasíťování 8 pozemků pro výstavbu rodinných domů v Chranišově, veřejné osvětlení a komunikace a přestavbu zrušené lékárny na dva pečovatelské byty.

Město má nový územní plán z roku 2016. Podle něj je město rozděleno na část urbanistickou a část krajinnou. Rozvoj urbanizovaného území má omezené možnosti. Musí respektovat dolová území, rekultivované výsypky i vymezená záplavová území. Územní plán počítá s nízkopodlažní výstavbou pro bydlení převážně na východě města v části Loučky (Oficiální stránky města Nové Sedlo, 2017).

Z údajů v tabulce č. 7 (viz str. VI) a grafu č. 30 vyčteme, že od prvního evidovaného údaje o počtu domů do prvního sčítání konaného v Československu r. 1921 došlo k nárůstu počtu domů. Stoupající trend trval do roku 1950. Od tohoto roku dochází už jen k poklesu počtu domů. Markantně se projevilo bourání staré zástavby kvůli dolové činnosti. Od šedesátých let, kdy byly demolice zahájeny, do roku 1980, kdy se situace stabilizovala, přišla obec o 258 domů. Při posledním sčítání v roce 2011 byl počet domů přibližně na úrovni roku 1900.

Graf č. 30: Počet domů v letech 1869-2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 7, str. VI

Závěr, diskuze

Hlavním cílem bakalářské práce bylo postihnout vývoj sídla Nové Sedlo v okrese Sokolov od 20. let 20. století do současnosti.

Při studiu a porovnávání údajů o počtu obyvatel a domů uváděných v publikacích o Novém Sedle (Vlasáková a Vlasák 1997, Gall 1926, Lázničková 2007) jsem zjistil, že se značně rozcházejí. Proto jsem jako hlavní zdroj použil údaje z databáze Českého statistického úřadu a ze Statistického lexikonu obcí v republice československé.

Pro vyhodnocení změn jsem použil data ze sčítání z roku 1869 do roku 2015.

Na začátku své práce jsem si položil tři otázky, na které jsem chtěl při svém bádání najít odpověď. První se týkala polohy obce a to, zda ovlivnila její vývoj. Jednoznačně lze říct, že určitě. Jednak celý vývoj sídla předurčila poloha v místě, kde se nacházela ložiska hnědého uhlí. Nejprve měnila ráz krajiny hlubinná těžba, kterou vystřídala těžba povrchová, tedy lomová. V šedesátých letech ustoupila těžbě celá historická část Nového Sedla. Sídlo přišlo o své centrum, které již nikdy nebylo nahrazeno. Dopadlo však lépe než řada okolních obcí na Sokolovsku, které dolování doslova vymazalo z mapy. Náhradu bydlení po demolici téměř poloviny území přinesla výstavba panelového sídliště. Vývoj využití krajiny jsem prokázal prostřednictvím mnou vytvořených map.

Druhým rozhodujícím faktorem, který sehrál ve vývoji sídla rozhodující roli, je poloha blízko hranic s Německem v bývalých Sudetech. V této souvislosti jsem našel odpověď na svou druhou otázku, jak ovlivnily vývoj sídla historické události. Ze strukturální charakteristiky jsem vyhodnotil, že v tomto roce 1921 převažovalo německé obyvatelstvo nad českým. Ve stejném roce lze zaznamenat i mírný pokles v úbytku obyvatel způsobený válečnými událostmi. Další úbytek nastal po 2. světové válce, a to v důsledku odsunu obyvatelstva německé národnosti. K dalšímu poklesu došlo v šedesátých a počátku sedmdesátých let, kdy po srpnových událostech roku 1968 emigrovaly německé nebo smíšené rodiny do tehdejší Spolkové republiky Německo.

Od roku 2001 je stav obyvatelstva stabilizovaný. Věková struktura obyvatel vykazuje stárnoucí trend. Většina lidí žijících v Novém Sedle je v produktivním věku.

Poslední otázka se týkala vlivu průmyslových podniků. S činností místních podniků (sklární a šachty) v posledním čtvrtletí 19. století a začátkem 20. století souvisí rozvoj výstavby bytů, domů a veřejných budov, které nechali podnikatelé postavit pro zaměstnance,

kteří přicházeli do Nového Sedla za novými pracovními příležitostmi. Vzrostl počet obyvatel. Největší počet je zaznamenán na počátku 20. století. Kulminuje v roce 1910, kdy dosáhl počtu 8 966 obyvatel.

V možném vývoji sídla v budoucnosti se skloňují dvě alternativy. Jednak je ve hře možnost, že se těžba uhlí definitivně ukončí a nastane fáze revitalizace území po dolové činnosti, jednak je možné, že se zásoby uhlí dotěží. První možnost znamená, že se území připomínající měsíční krajinu přemění převážně pro rekreační využití. Druhá možnost přinese nové pracovní příležitosti. Město Nové Sedlo se již připravuje na alternativní řešení nových pracovních míst vybudováním průmyslové zóny.

Urbanistický vývoj sídla je značně omezený. Jediným směrem, kam se sídlo může rozšiřovat, je východní směr, kde se s novou výstavbou jednopodlažních domů počítá i v územním plánu.

Stejné téma sledování vývoje sídel se objevuje v mnoha zpracovaných bakalářských pracích. Nabízí se tedy možnost jejich porovnání.

Kastlová (2015) zpracovala vývoj sídla Holýšov. V práci lze vysledovat několik podobností. Původně zemědělský charakter sídla Holýšov, který trval do konce 19. století, stejně jako Nové Sedlo změnila výstavba sklárny a těžba uhlí. Rozvoj průmyslu ovlivnil nárůst obyvatel a tím i výstavbu domů. Na rozdíl od Nového Sedla, sklárna v Holýšově nepřekonalala potíže související s I. světovou válkou a krizí ve dvacátých letech a zastavila v roce 1934 svůj provoz. Další paralela je v poloze obcí. Obě se nachází v oblasti bývalých Sudet, kde převažovalo německé obyvatelstvo. V roce 1921 žilo v Holýšově 65,1 % Němců, v Novém Sedle to bylo 88 %. Národnostní složení předurčilo i další vývoj v souvislosti s historickými událostmi. Německé obyvatelstvo v obou sídlech postihl po 2. světové válce odsun Němců z českého území. Ani následné dosídlování nepomohlo dosáhnout stavu obyvatel před válkou.

Vývojem počtu obyvatel v obci Stříbro se ve své práci zabývá Budek (2018). Po odsunu Němců zaznamenává pokles obyvatel. V roce 1950 je počet obyvatel Stříbra srovnatelný s počtem obyvatel v Novém Sedle. Řízené osídlování se však v obou sídlech neprojevuje stejně. Zatímco od roku 1950 počet obyvatel ve Stříbře stoupá a v roce 2011 dosahuje hodnoty 7 895 obyvatel, v Novém Sedle zaznamenáváme opačný trend. V roce 2011 zde žije 2 639 obyvatel.

Trochová (2015) popisuje vývoje vesnice Kšice, která se také nachází v oblasti bývalých Sudet. Podíl německého obyvatelstva byl ještě větší než v Novém Sedle. V roce 1921 činil 99,3 %. Rovněž konstatuje, že ke znatelnému snížení počtu obyvatel došlo v důsledku odsunu Němců. Předválečný stav už nikdy nebyl dosažen.

Srovnáním sídel Nové Sedlo, Holýšov, Stříbro a Kšice lze potvrdit myšlenku, že demografický vývoj sídla ovlivňuje jeho poloha.

Zusammenfassung

Diese Bachelorarbeit konzentriert sich auf die Demografie des Orts Nové Sedlo. Das erwähnte Ort befindet sich im Bezirk Sokolov (Falkenau). Dieses Gebiet hat in der Vergangenheit stark der Abbau von Braunkohle beeinflusst, der den Charakter des landwirtschaftlichen Geländes zur industriellen Landschaft geändert hat.

Das Hauptziel der Arbeit ist zu beschreiben, wie sich Nové Sedlo seit dem Anfang des 20. Jahrhunderts bis zur Gegenwart entwickelte, die Bevölkerungsentwicklung und Struktur zu bewerten, so wie die Veränderungen in der Bebauung aufzuzeichnen. Die Entwicklungsänderungen wurden auf der Grundlage der Analyse von Daten der Volkszählung zwischen den Jahren 1869-2011 ausgewertet. Ein Kapitel der Arbeit ist der geografischen Charakteristik des Orts gewidmet. Zur besseren Orientierung wurden aus den Daten Diagramme und Tabellen ausgefertigt. Änderungen in der Landnutzung und Entwicklung der Bebauung wurden durch Vergleich der Landkarten für den ausgewählten Zeitraum verarbeitet.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Chlapecká obecná škola Nové Sedlo, 1897 – 1936. *Kronika chlapecké obecné školy (1897 – 1936)*. Fond CHOŠN N. Sedlo. Ev. č. 207 – 1. 380 s. SOkA Sokolov.

Chlapecká obecná škola Nové Sedlo, 1936 – 1945. *Kronika chlapecké obecné školy (1936 – 1945)*. Fond CHOŠN N. Sedlo. Ev. č. 207 – 2. 75 s. SOkA Sokolov.

Obecná a národní škola Nové Sedlo, 1945 – 1952. *Kronika obecné a národní školy (1945 – 1952)*. Fond ONŠ N. Sedlo. Ev. č. 208 – 2. Nestránkováno. SOkA Sokolov.

Literatura

AUGUSTIN, Josef, 2001. *Velká encyklopedie měst a obcí*. Sokolov: Arbor. 992 s. ISBN 80-901534-1-0.

BAŠE, Miroslav, 2006. *Sídla a stavby na venkově*. Praha: Česká technika - nakladatelství ČVUT. 80 s. ISBN 8001033902.

BAŠOVSKÝ, Oliver a MLÁDEK, Jozef, 1985. *Geografie obyvatelstva a sídel*. Bratislava: Univerzita Karlova. 223 s.

BERAN, Jiří a kol, 2007. *Dráha Slavkovského lesa: Krásný Jez – Loket – Nové Sedlo u Lokte*. Sokolov: Železniční spolek Klub M 131.1. 86 s.

BRANDES, Detlef, 2012. *Sudetští Němci v krizovém roce 1938*. Praha: Argo. 428 s. ISBN 978-80-257-0605-3.

BRUŽEŇÁK, Vladimír a JISKRA, Jaroslav, 2010. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ. 232 s. ISBN 978-80-254-9445-5.

BUDEK, Michal, 2018. *Vývoj využívání ploch v katastru Stříbro*. Plzeň. 57 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická. Vedoucí bakalářské práce Marie NOVOTNÁ.

DIMITROVSKÝ, Konstantin, 2001. *Tvorba nové krajiny na Sokolovsku*. Sokolov: Sokolovská uhelná, a.s. 191 s. ISBN 80-238-8534-0.

FIALOVÁ, Ludmila a kol, 1996. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Praha: Mladá fronta. 399 s. ISBN 80-0283-7.

GALL, Wenzel, 1926. *Heimatgedenkbuch von Neusattl*. Nové Sedlo: městys Nové Sedlo. 217 s.

HRUŠKA, Emil, 2013. *Boj o pohraničí: sudetoněmecký freikorps v roce 1938*. Praha: Epocha. 112 s. ISBN 978-80-7425-194-8.

CHALUPA, Petr, 1992. *Geografie obyvatelstva a sídel v přehledu a cvičeních: učební texty pro studenty učitelského studia zeměpisu*. Brno: Masarykova univerzita. 109 s. ISBN 80-210-0448-7.

CHALUPA, Petr, 1983. *Základy geografie obyvatelstva, demografie a geografie sídel*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 159 s. ISBN: 17-028-83.

CHALUPA, Petr a TARABOVÁ, Zdeňka, 1986. *Přehled geografie obyvatelstva, demografie a geografie sídel: Učební texty pro posl. učit. studia geografie fak. přírodověd. a pedagog.* Praha: SPN. 162 s.

JISKRA, Jaroslav, 2010. *Velká kniha hornictví Karlovarského kraje*. Svatava: Jan Bodrov. 351 s. ISBN 978-80-254-7338-2.

JISKRA, Jaroslav, 1993. *Z historie uhelného hornictví na Sokolovsku, Chebsku a Karlovarsku*. Sokolov: REPROPAG ID. 325 s.

JISKRA, Jaroslav, 1997. *Z historie uhelných lomů: od Johanna Davida Edler von Starcka k Sokolovské uhelné akciové společnosti*. Sokolov: Sokolovská uhelná, a.s. 206 s. ISBN 80-238-2642-5.

KASTLOVÁ, Michaela, 2015. *Vývoj sídla Holýšov od 19. století do současnosti*. Plzeň. 96 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická. Vedoucí bakalářské práce Marie NOVOTNÁ.

KLADIWA, Pavel a kol, 2016. *Národnostní statistika v českých zemích 1880-1930: mechanicky, problémy a důsledky národnostní klasifikace, I. díl*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta. 307 s. ISBN 978-80-7422-550-5.

KOBESOVÁ Miluše a kol, 2017. *Proměny Nového Sedla a jeho zajímavosti*. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo. 98 s. ISBN 978-80-270-1639-6.

Kol. autorů, 1985. *Slovo o tvé šachtě*. 83 s. Vřesová: SR - Palivový kombinát 25. únor.

LÁZNIČKOVÁ, Věra, 2007. *Obrazová historie města*. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo. 111 s. ISBN 978-80-254-8109-7.

MAIER, Karel, 2005. *Hospodaření a rozvoj českých měst 1850-1938*. Praha: Academia. 374 s. ISBN 80-200-1245-1.

MAJEROVÁ, Věra, 2001. *Český venkov 2001: instituce*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit. 207 s. ISBN 80-213-0863-X.

MARYÁŠ, Jaroslav a VYSTOUPIL Jiří, 2004. *Ekonomická geografie. Distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita. 71 s.

MIŠTERA, Ludvík, 1996. *Geografie západočeské oblasti*. Plzeň: Západočeská univerzita. 156 s. ISBN 80-7043-086-9.

MOTL, Stanislav, 2015. *Válka před válkou: Krvavý podzim 1938 v Čechách a na Moravě*. Praha: Rybka Publishers. 309 s. ISBN 978-80-87950-21-0.

NĚMEC, Václav, 1986. *Odsun? A proč?: příspěvek k poválečnému odsunu německého obyvatelstva ze Sokolovska*. Sokolov: Okresní výbor ČSPB. 73 s.

NOVOTNÁ, Marie a kol, 2005. *Problémy periferních oblastí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. 184 s. ISBN 80-86561-21-6.

OUŘEDNÍČEK, Martin, ŠPAČKOVÁ, Petra a NOVÁK, Jakub, 2013. *Sub urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha: Academia. 338 s. ISBN 978-80-200-2226-4.

PERLÍN, Radim, 1999. Venkov, typologie venkovského prostoru. In *Česká etnoekologie: etnoekologické semináře v Liběchově*. Praha: Cargo Publishers, s. 87-106. ISBN 9788023849325.

PERLÍN, Radim, 1998. *Typologie českého venkova*. Zemědělská ekonomika. 358 s.

PROKOP, Vladimír, 2001. *I tudy kráčely dějiny*. Sokolov: Sokolovská uhelná a.s. 235 s. ISBN 80-238-7153-6.

RYŠAVÝ, Zdeněk a kol, 1990. *Problémy rozvoje venkovského osídlení, malých a středně velkých měst Československa a jejich demografické struktury: sborník semináře odborné skupiny pro rozmístění obyvatelstva a migraci Československé demografické společnosti při ČSAV konaného v Praze ve dnech 23.-24. září 1987*. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury. 224 s. ISBN 80- 85124-10-6.

SEDLÁČEK, Petr, 2014. *Vývoj vesnice Štěnovice od 19. století do současnosti*. Plzeň. 76 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická. Vedoucí bakalářské práce Marie NOVOTNÁ.

SLAMINKA, Vladimír, 1938. *Národnostní vývoj Československé republiky*. Vyškov: F. Obzina. 123 s.

Statistický lexikon obcí v republice československé I: Čechy, 1924. Praha: Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický. 276 s.

TROCHOVÁ, Lucie, 2015. *Vývoj vesnice Kšice od 19. století do současnosti*. Plzeň. 77 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Centrum biologie, geověd a enviogiky. Vedoucí bakalářské práce Marie NOVOTNÁ.

VALÁŠKOVÁ, Tereza, 2010. *Účelová kategorizace pozemků*. Brno. 46 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta. Katedra životního prostředí a pozemkového práva. Vedoucí bakalářské práce Jana TKÁČIKOVÁ.

VILÍMEK, Vít, 1999. *Zeměpisný slovníček: příručka pro základní a střední školy*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti. 55 s. ISBN 80-238-3820-2.

VLASÁK, Vladimír, VLASÁKOVÁ, Eva a SMETANA, František, 1998. *120 let sklárny v Novém Sedle*. Nové Sedlo: Avirunion. 119 s. ISBN 80-238-3820-2.

VLASÁKOVÁ, Eva a VLASÁK, Vladimír, 1997. *Dějiny města Nového Sedla*. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo. 125 s. ISBN 80-238-1153-3. S. 11.

VOTRUBEC, Ctibor, 1980. *Lidská sídla, jejich typy a rozmístění ve světě*. Praha: Academia. 393 s.

Periodika

HLOUŠEK, Milan, 2011. Sokolovská uhelná uzavře po 122 letech lom Družba: v lomu pracují stovky lidí, uplatnění najdou v ostatních provozech firmy. *Sokolovský deník*. 20(186), 2. ISSN 1210-9207.

MACHULKOVÁ, Eva, 2017. Výročí města. *Novosedelské listy*. S. 6.

PROKOP, Vladimír, 1993. Stará škola v Novém Sedle. *Týdeník Sokolovska*. 3(41), 8.

Elektronické zdroje

Česká republika od roku 1989 v číslech [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-2-12]. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-w0i9dxmghn>>.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2018 [online]. *Archivní ortofoto 1999*. [Cit. dne 2017-5-25]. Dostupné z URL: <http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_ARCHIV/WMSservice.aspx?>.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2018 [online]. *Ortofoto 2016*. [Cit. dne 2018-5-25]. Dostupné z URL: <http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_PUB/WMSservice.aspx>.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2017 [online]. *ZAGABED - polohopis*. [Cit. dne 2017-5-25]. Dostupné z URL: <<http://services.cuzk.cz/shp/ku/epsg-5514/>>.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2017 [online]. *První vydání SMO5*. [Cit. dne 2017-5-25]. Dostupné z URL: <www.cuzk.cz>.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2018 [online]. *Topografické sekce 3. vojenského mapování*. [Cit. dne 2018-5-25]. Dostupné z URL: <http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topo3v25/topo3v25_data/3949/3949-002_index.html>.

Databáze demografických údajů za obce ČR [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>>.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

GIS a digitální data státních mapových děl velkých měřítek [online]. GIS... Ostrava 2001. [Cit. dne 2017-04-20]. Dostupné z URL: <http://gisak.vsb.cz/GIS_Ostrava/GIS_Ova_2001/Sbornik/Referaty/cada.htm>.

Google: *Mapy* [online]. Snímky 2017 Google, Mapová data 2017. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<https://www.google.cz/maps/place/Nov%C3%A9+Sedlo/@50.2066044,12.1758343,9z/data=!4m5!3m4!1s0x47a090935eade4e5:0xa2b04d5dbfee09fd!8m2!3d50.2064775!4d12.7380211?hl=cs&authuser=0>>.

Kontaminovaná místa [online]. Národní inventarizace kontaminovaných míst. [Cit. dne 2017-04-20]. Dostupné z URL: <<http://kontaminace.cenia.cz/>>.

Mapy charakteristik klimatu [online]. Český hydrometeorologický ústav. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/mapy-charakteristik-klimatu>>.

Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/csu/sldb/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani-od-roku-1869>>.

První československé sčítání lidu 1921 [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-2-12]. Dostupné z URL: <https://www.czso.cz/csu/sldb/prvni_ceskoslovenske_scitani_lidu_1921>.

Půdní mapa 1:50 000 [online]. Česká geologická služba. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<https://mapy.geology.cz/pudy/>>.

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-2-12]. Dostupné z URL: <https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/obce/560570_opendocument>.

SOUKUP, Zdeněk, 2011. *Sokolovská uhelná ukončí po 122 letech těžbu uhlí na dole Družba*. [online]. iDnes.cz. [Cit. dne 2017-04-07]. Dostupné z www: <http://vary.idnes.cz/sokolovska-uhelna-ukonci-po-122-letech-tezbu-uhli-na-dole-druzba-pb6-/vary-zpravy.aspx?c=A110805_162637_vary-zpravy_sou>.

Strategický plán rozvoje města [online]. Město Nové Sedlo. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <<http://http://www.mestonovesedlo.cz/mesto/strategicky-plan-rozvoje-mesta/>>.

Územní plán [online]. Oficiální stránky města Nové Sedlo. [Cit. dne 2017-5-27]. Dostupné z URL: <<http://www.mestonovesedlo.cz/mesto/uzemni-plan-1/>>.

Veřejná databáze [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__560570#profil31613%5Bfrm%5D=TABULKA&profil31613%5Btypzobr%5D=T&profil31613%5Brnazev%5D=P&profil31613%5Bident_pvo%5D=PU-MOSZV-DEMSTAV&profil31613%5Bpvo_cnt%5D=1&profil31613%5Bkatalog_podr%5D=0&profil31613%5Bvsvo_id%5D=6424&profil31613%5BkatalogId%5D=31613&w>.

Veřejná databáze [online]. Český statistický úřad. [Cit. dne 2017-1-31]. Dostupné z URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__560570>.

Seznam map

Mapa č. 1: Umístění města v kraji.....	10
Mapa č. 2: Mapa obce.....	11
Mapa č. 3: Půdní poměry.....	12
Mapa č. 4: Rozložení plochy v roce 1926	41
Mapa č. 5: Rozložení plochy v roce 1952	42
Mapa č. 6: Rozložení plochy v roce 1999	43
Mapa č. 7: Rozložení plochy v roce 2016	44
Mapa č. 8: Demolice zástavby dolovou činností.....	46

Seznam grafů

Graf č. 1: Počet obyvatel v sídle Nové Sedlo a v obci Nové Sedlo v letech 1869-2011.....	21
Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel v sídle Nové Sedlo, v obci Nové Sedlo, okrese Sokolov a Karlovarském kraji	21
Graf č. 3: Pohyb obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015 (narození a zemřelí)	23
Graf č. 4: Pohyb obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015 (přistěhovalí a vystěhovalí)	23
Graf č. 5: Přírůstek obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015	24
Graf č. 6: Celkový přírůstek/úbytek obyvatel v Novém Sedle v letech 1971-2015.....	24
Graf č. 7: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1921.....	26
Graf č. 8: Národnostní složení v Československu v roce 1921	26
Graf č. 9: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1930.....	27
Graf č. 10: Národnostní složení sídla Nové Sedlo v roce 1970.....	27
Graf č. 11: Národnostní složení v sídle Nové Sedlo v roce 1991.....	28
Graf č. 12: Věková pyramida sídla Nové Sedlo v roce 1970	29
Graf č. 13: Věková pyramida sídla Nové Sedlo v roce 1991	30
Graf č. 14: Věková pyramida obce Nové Sedlo v roce 2011	30
Graf č. 15: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 1970.....	31
Graf č. 16: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 1991.....	31
Graf č. 17: Struktura obyvatel v obci Nové Sedlo v roce 2011.....	32
Graf č. 18: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1970 v obci Nové Sedlo	33
Graf č. 19: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1980	34
Graf č. 20: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 1991	34
Graf č. 21: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2001	35
Graf č. 22: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011	35
Graf č. 23: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR a v Novém Sedle v roce 1970.....	36

Graf č. 24: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR a v Novém Sedle v roce 2011	36
Graf č. 25: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1926.....	38
Graf č. 26: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1952.....	38
Graf č. 27: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 1999	39
Graf č. 28: Využití plochy v sídle Nové Sedlo v roce 2016.....	39
Graf č. 29: Vývoj využití ploch sídla Nové Sedlo.....	40
Graf č. 30: Počet domů v letech 1869-2011	47

Přílohy

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet obyvatel sídla Nové Sedlo, obce Nové Sedlo, okresu Sokolov a Karlovarského kraje.....	II
Tabulka č. 2: Pohyb obyvatel v obci Nové Sedlo.....	II
Tabulka č. 3: Pohyb obyvatel obce Nové Sedlo v pětiletých intervalech v %	IV
Tabulka č. 4: Národnostní složení sídla Nové Sedlo.....	IV
Tabulka č. 5: Věková struktura obyvatel sídla a obce Nové Sedlo	V
Tabulka č. 6: Vzdělanostní struktura obce Nové Sedlo.....	V
Tabulka č. 7: Přehled počtu domů sídla Nové Sedlo.....	VI

Seznam fotografií a obrázků

Fotografie č. 1: Lom Družba	VII
Fotografie č. 2: Sklárna	VII
Fotografie č. 3: Správní budova	VIII
Fotografie č. 4: Vodní nádrž Anna	VIII
Fotografie č. 5: Škola č. 217.....	IX
Fotografie č. 6: Škola č. 425.....	IX
Obrázek č. 1: Výřez z ortofotomapy z roku 2005	X
Obrázek č. 2: Výřez z ortofotomapy z roku 2016	X

Tabulka č. 1: Počet obyvatel sídla Nové Sedlo, obce Nové Sedlo, okresu Sokolov a Karlovarského kraje

rok	sídlo Nové Sedlo		obec Nové Sedlo		okres Sokolov		Karlovarský kraj	
	počet obyv.	%	počet obyv.	%	počet obyv.	%	počet obyv.	%
1869	694	100	1212	100	89483	100	322 278	100
1880	1437	207	2400	198	97483	109	357 772	111
1890	3171	457	5363	442	108134	121	379 786	118
1900	4486	646	8235	679	127488	142	431 366	134
1910	4821	695	8966	740	141448	158	477 729	148
1921	4225	609	7697	635	136452	152	457 130	142
1930	4565	658	7809	644	145847	163	501 905	156
1950	3022	435	4561	376	66695	75	243 977	76
1961	2785	401	4299	355	79210	89	278 879	87
1970	2066	298	3021	249	90289	101	298 110	93
1980	2012	290	2834	234	95444	107	311 995	97
1991	1692	244	2508	207	92623	104	301 985	94
2001	1807	260	2639	218	93607	105	304 315	94
2011	1650	238	2622	216	89 961	101	295 564	92

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 2: Pohyb obyvatel v obci Nové Sedlo

rok	narození	zemřelí	přistě- hovalí	vystě- hovalí	přírůstek přirozený	přírůstek migrační	přírůstek celkový
1971	67	37	195	222	30	-27	3
1972	72	35	140	194	37	54	-17
1973	56	36	181	251	20	-70	-50
1974	68	27	92	221	41	-129	-88
1975	52	30	104	151	20	-47	-27
1976	68	51	101	124	16	-23	-7
1977	39	39	122	122	0	0	0
1978	50	34	179	131	16	48	64
1979	48	33	122	117	15	5	20
1980	38	33	119	117	5	2	7
1981	45	29	46	109	16	-63	-47
1982	41	31	90	121	10	-31	-21
1983	46	47	65	107	-1	-42	-43
1984	32	33	59	107	-1	-48	-49
1985	35	35	80	67	0	13	13

rok	narození	zemřelí	přistě- hovalí	vystě- hovalí	přírůstek přirozený	přírůstek migrační	přírůstek celkový
1987	38	30	79	130	8	-51	-43
1988	38	33	75	114	5	-39	-34
1989	34	29	80	91	5	-11	-6
1990	35	32	139	103	3	36	39
1991	34	25	112	123	9	-11	-2
1992	44	31	107	80	13	27	40
1993	34	17	74	82	17	-8	9
1994	36	32	66	55	4	11	15
1995	34	23	74	59	11	15	26
1996	23	31	71	58	-8	13	5
1997	24	34	50	52	-10	-2	-12
1998	20	32	50	67	-12	-17	-29
1999	21	26	69	43	-5	26	21
2000	29	29	66	73	0	-7	-7
2001	27	36	78	57	-9	21	12
2002	38	25	72	62	13	10	23
2003	30	34	61	45	-4	16	12
2004	21	31	65	50	-10	15	5
2005	30	19	67	54	11	13	24
2006	26	32	73	71	-6	2	-4
2007	35	24	96	97	11	-1	10
2008	38	24	91	88	14	3	17
2009	33	25	74	90	8	-16	-8
2010	34	30	87	90	4	-3	1
2011	21	27	52	73	-6	-21	-27
2012	17	26	108	78	-9	30	21
2013	33	24	67	106	9	-39	-30
2014	25	23	86	99	2	-13	-11
2015	24	35	70	80	-11	-10	-21
2016	36	32	114	107	4	7	11
2017	30	30	97	83	0	14	14

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 3: Pohyb obyvatel obce Nové Sedlo v pětiletých intervalech v %

	narození	zemřelí	přistěhovalí	vystěhovalí	přirozený přírůstek	migrační saldo	celkový přírůstek
1971-1975	20,3	10,6	45,5	66,9	9,5	-14,7	-11,9
1976-1980	16,3	12,8	43,1	41	3,5	2,1	5,6
1981-1985	14,4	12,7	24,6	36,9	1,7	-12,4	-10,7
1986-1990	14,1	12,3	35,9	42,8	1,8	-7	-5,2
1991-1995	14,2	10	33,8	31,2	4,2	2,6	6,8
1996-2000	9	11,7	23,5	22,5	-2,7	1	-1,7
2001-2005	11	10,9	25,8	20,2	0,1	5,6	5,7
2006-2010	12,3	10	31,1	32,2	2,3	-1,1	1,2
2011-2015	9,2	10,4	29,4	33,5	-1,2	-4,1	-5,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 4: Národnostní složení sídla Nové Sedlo

	1921	1930	1970	1991
česká	-	-	1316	1172
československá	473	459	-	-
maďarská	0	0	70	33
moravská	-	-	-	11
německá	3450	3843	376	
neuvedeno	0	0	3	14
ostatní	0	1	14	
polská	0	0	1	
romská	0	0		28
ruská	0	0	1	1
slezská	-	-	-	1
slovenská	-	-	284	217
ukrajinská	0	0	1	1
židovská	1	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 5: Věková struktura obyvatel sídla a obce Nové Sedlo

	1970 (sídlo)		1991 (sídlo)		2011 (obec)	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
0-9	164	183	127	100	316	293
10-19	174	192	170	167		
20-29	209	157	104	103	200	162
30-39	119	118	127	134	201	211
40-49	132	133	138	117	185	166
50-59	87	103	81	83	181	185
60-69	83	95	63	87	155	139
nad 70	49	68	25	66	85	135

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 6: Vzdělanostní struktura obce Nové Sedlo

	1970	1980	1991	2001	2011
bez vzdělání	6	13	15	45	37
základní včetně neukončeného	1559	1392	1060	895	751
střední vč. vyučení (bez maturity)	562	527	604	783	744
úplné střední (s maturitou)	97	145	202	289	394
vyšší odborné a nástavbové studium	0	0	0	32	41
vysokoškolské	13	18	12	41	68
bez údajů o vzdělání	19	11	57	48	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Tabulka č. 7: Přehled počtu domů sídla Nové Sedlo

Sčítání v roce	Počet domů
1869	169
1880	245
1890	378
1900	484
1910	518
1921	531
1930	693
1950	783
1961	644
1970	484
1980	386
1991	406
2001	416
2011	449

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2018)

Fotografie č. 1: Lom Družba

Zdroj: Vlastní foto

Fotografie č. 2: Sklárna

Zdroj: Vlastní foto

Fotografie č. 3: Správní budova

Zdroj: Vlastní foto

Fotografie č. 4: Vodní nádrž Anna

Zdroj: Vlastní foto

Fotografie č. 5: Škola č. 217

Zdroj: Vlastní foto

Fotografie č. 6: Škola č. 425

Zdroj: Vlastní foto

Obrázek č. 1: Výřez z ortofotomapy z roku 2005

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (2018)

Obrázek č. 2: Výřez z ortofotomapy z roku 2016

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (2018)